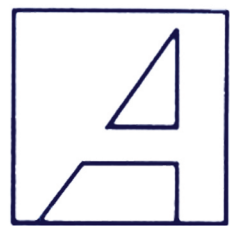
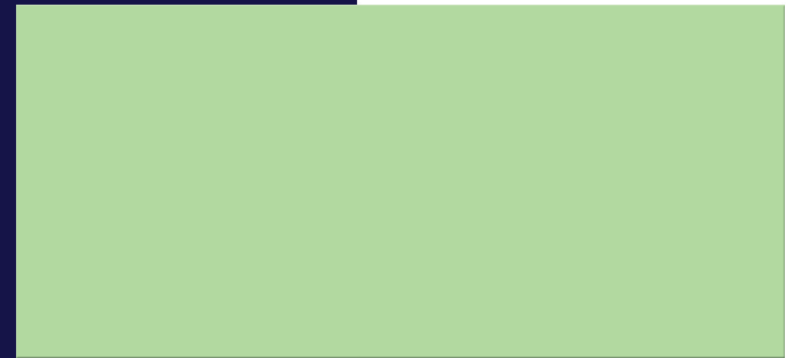

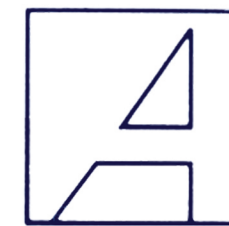
دفتر افغانستان

AFGHANISTAN OFFICE

Konrad
Adenauer
Stiftung

www.kas.de

Konrad
Adenauer
Stiftung

**A SUMMARY OF THE ECONOMIC,
SOCIAL, AND CULTURAL
DEVELOPMENT PROGRAM
OF AFGHANISTAN**

Prof. Dr. Sc. Phil. Kabir Ranjbar

2007

Foreword

The National Center for Policy Research (NCPR) was established on the Campus of the Kabul University in May 2003, to serve as a research and training facility in the fields of Law & Political Science, Economics, and Social Sciences. Bringing together Afghan expertise and international experience, the NCPR provides a forum for discussion of and research into policy related subjects in these fields.

It is a special pleasure to introduce Dr. Kabir Ranjbar, a regular working partner of the NCPR, and his essay of recommendations. Dr. Ranjbar was born in 1943 in Kabul. In the recent Afghan Parliamentary elections of September 2005, he was elected to the Wolesi Jirga from the province of Kabul. Prior to being elected to the Lower House, Dr. Ranjbar served as the Head of the Lawyers Union and currently he is the Head of the Central Auditing and Monitoring of the Law Commission of the Wolesi Jirga.

Dr. Ranjbar argues that in order to have good security in the country, first of all a weapons law is a must and after that comes the collection of weapons with the help of a special unit, prosecution of violators, and to take preventive measures for the future, the National Directorate of Security and the Police force should be made professional. Dr. Ranjbar also provides his recommendations on how to have a good administration, how to improve the economy, the culture and the society, how to improve the housing dilemma and how best to improve the issue of land ownership. He also has recommendations for finding work for the unemployed, and for the issues of refugees, nomads, narcotics, the retirees and the foreign policy issue of Afghanistan.

I am grateful to him for writing these recommendations, thus allowing all those interested in the further development of Afghanistan to once again tap into his vast expertise.

Dr. Babak Khalatbari
Resident Representative to Afghanistan
Konrad-Adenauer-Stiftung

(IN THE NAME OF GOD THE MOST COMPASIONATE the MOST MERCIFUL)

FOR THE ATTENTION OF THE PARLIAMENTERIAN, NATIONAL FORCES, AND EDMOCRATIC GROUPS OF AFGHANISTAN

The parliament of Afghanistan resumed its work after a long standstill period of 32 years, with the grace and merci of Allah. As a result of the election conducted on the 27th of the month of Sunbula 1384, a parliament was established with a very heterogeneous structure with respect to political, racial, and other characteristics. Due to this heterogeneous structure, most local and foreign experts have pessimistic conceptions about the parliament of Afghanistan, and they predict the possibility of the parliament transformation in to a centre for racial, lingual, regional, and religious lengthy struggles and tensions. To indicate their awareness and expertise to their constituencies and to the world, the representatives of the oppressed nation of Afghanistan should convert the parliament into savior of the country from the recent three decades of crisis and an effective factor of peace, stability, socio-economic and cultural growth. To achieve this goal, it requires that an active majority consolidated into one parliamentary group formed from the national and democratic forces.

ORGANIZATIONAL STRUCTURE:

The parliamentary group of the national and democratic forces composed of independent national characters and members of the political parties, which are registered with the ministry of justice, and are elected by the people as members of the parliament.

THE STRUCTURAL CHARACTERISTICS OF THIS ESTABLISHMENT IS SUMMARIZED AS FOLLOWS:

- 1- The national and democratic parliamentary group is created for the purpose of uniting national personalities, tribal personalities, and those members of the parliament, who believe indemocracy.
- 2- All those members of the parliament who agree with the objectives of this group and whoare free from the tribal, lingual, regional, religious, and gender discrimination can voluntarily become a member of this group.
- 3- All member of this group shall have equal rights regardless of their previous or cur rent links, and all members shall have equal rights and responsibilities without any kind of discrimination.
- 4- The executive of this group shall be composed of the president, three vice presidents, and asecretary. In a general-body meeting, at least two-third of them will be democrat ically elected on the basis of their merit, determined standards, equal rights, and unprejudiced regardless of their previous and current connections with political and Jehadi parties.

OBJECTIVES:

While members of this group maintain their independence and freedom of membership to organizations and political parties outside the parliament, they shall remain united in their parliamentary activities on the basis of following objectives:

- 1- Decisive support of the popular process followed by the Afghan government with the help of international community to establish peace, stability, and the settlement of a democratic regime for the creation of a civil society in the country.
- 2- Supporting plans and provisions corresponded to the values of the holy religion of Islam, constitution, demands and interest of the Afghanistan people.
- 3- To raise the voice of the Afghan people in the parliament and to defend their rightful demands in all aspects of economic, social, and cultural life.
- 4- To co-operate in making plans for economic, social, and cultural development in Afghanistan, and to achieve that goal the group shall notify government authorities of their deficiencies.
- 5- To contravene those actions and performances of the government authorities which are in conflict with the national interest and demands of the Afghan people.
- 6- An earnest struggle towards establishment of peace, stability, and the solidity of national unity of tribes whom are brothers to one another and whom are equal.
- 7- standing with forces taken arm against government and struggle to include them in the political process by abstaining from war and participating in political-parties' open activities according to the constitution and other pertinent laws of Afghanistan.
- 8- Struggle to pass bills that can facilitate the achievement of the above-mentioned objectives.

Note: All representatives whom agree with this recall and the summary of plans for the socio-economic and cultural development of Afghanistan and whom voluntarily want to become a member of the parliamentarian group of national and democratic forces, please sign the relevant introduction form. Suggestions and recommendations of members with respect to the improvement and completion of this recall and the plan design will be assessed in a free and democratic environment in one of the first few formal sessions.

CONTENTS

TITLE	PAGE NO
Summary of the economic, social, and cultural development program of Afghanistan -----	1
Security-----	4
Administrative reform -----	5
Economic program -----	6
In the cultural area -----	10
The dilemma of the handicapped and disables -----	12
Survivors of the martyrs and children without guardians -----	13
The government employees-----	13
The lack of shelter issue-----	13
The property issue-----	14
Unemployment-----	15
The problem of refugees, returnees and displaced -----	15
Issue of the kochies (nomads)-----	18
Narcotic substances -----	19
Retirees -----	20
In the area of foreign policy -----	20

SUMMARY OF THE ECONOMIC, SOCIAL, AND CULTURAL DEVELOPMENT PROGRAM OF AFGHANISTAN

Any government that plans for socio- economic, and cultural development, considers the national and international special conditions, and specifies its' priorities before anything else.

With respect to the internal situation of Afghanistan, it is very important to specify the position of the country in accordance with the level of development in various economic and socio-cultural sectors.

Based on my evaluation, Afghan society is in the primary stage of developing capitalistic relationships. Remnants of the socio-economic relationships of the pre capitalistic societies, especially institutions and their superficial ideas, have been kept at full strength in Afghanistan. The extensive use of backward tools and equipments in agriculture and the use of livestock for cultivation and transportation of goods and people, in today's Afghanistan, have been kept the same as our ancestors used them thousands of years ago, and also survivors of a huge production of traditional handicraft products in our daily needed materials show horrendous economic backwardness of the country in twenty first century. Not completing the process of the formation of a prominent countrywide structure has been the main factor to keep the institutions and ideology of pre-capitalistic societies; caused the survivors of ethnic and tribal relationships and middle-aged traditions which are the main obstacles of rapid development in capitalistic relationships, formation of the Afghan nation, and consolidation of the national unity of the country.

Nowadays Afghanistan has a better position in international relationship than any other time. Some countries of the world have rushed to Afghanistan to help Afghans defeating the terrorism and survivors of the totalitarian regimes to stand democratic governance and establish a civil society for the people of this country. These assistances help in securing peace and stability in Afghanistan, region, and the world and are in complete conformity with the national interest of these countries. The role of international factors in the political and economical life of Afghanistan in the past three decades have been very crucial and especially became more prominent after the fall of the Taliban. Unfortunately, the helping countries came to Afghanistan with the already made version of political and economic plans that do not comply with realities of the Afghan society. They follow the footsteps of their predecessor in the way of bringing peace. With out any short fall and from a different angle, they make the same mistakes made by the Soviet Union in Afghanistan. If the Soviet Union, in the political arena, relied on the left-winger forces, segregated in Afghan society, today the allied countries specially the United State of America rely on the right winger fundamentalist forces, which are more rejected, of the Afghan Society. In any case and at both history junctures the vast masses of the

Afghan people have been forgotten and driven to the margins, and this very fact was the main factor of the Soviet Union's defeat in Afghanistan. Under the current circumstances in the country, unless there is a fundamental policy reform, I do not see any better consequences for the Afghan politicians either. The Economic policy of the Soviet Union was based on the planned economy and the government interference in Afghan society's economic life. It was an already-made plan imported to Afghanistan that in the primary stages of establishing economic infrastructures (building roads, communication, transport, energy resources, irrigation networks, etc) had a positive and progressive role, but in the later stages it changed to an impediment factor of the economic and social rapid development.

The transition of the economic plans of Afghanistan to the extreme pole of unstrained liberal market economy does not match with the current realities of the semi-natural and semi-goods economical relationships of families and tribes of the Afghan society. The continuity of this economic policy caused the unilateral relative development of the commercial sectors during the past four years; and has been a serious obstacle for the development of agricultural products sectors, livestock, and national industries sectors, and itself going to be changed into one of the main factors of major social and political crises. Because this policy extends the difference of living level between a small percentage of rich people and a poor majority, which entails the discontentment of different people from the government.

Considering the above matters, I would like to propose some points, in a concise form of formulated thesis, on the basis of serious contemplation of priorities to the government for political, economic, social, and cultural programs:

In present condition, two of the principles that have been considered in The Bonn Agreement too, are of great importance. These two principles are security and administrative reform. Unfortunately, these two principles that are the main provisions of reality of democratization of political, social, and economic life of the Afghan society, as a result of ill-founded collusions with forces that are the main factors of insecurity and the existence of corrupted and morbid administration, are driven to the margin. As a result of that, the path to the goal of the structuralization of stability, security, and settlement of a democratic regime for the creation of a civil society, turned into a long route full of curvatures and difficulties.

After the collapse of the Taliban regime, the members of Jehadi parties obstinately and rapidly occupied the government offices in the capital and provinces. The big part of these booties became the property of those groups who entered the capital soon after the collapse of the Taliban regime. The militias belonging to those Jehadi parties, who have been disarmed by the Taliban in the second half of the year 1370(1991), were again inconceivably and rapidly armed

by usurpation of the government military depots. Central and local offices all over the country, much like the years 1375-1371(1992-1996), divided between the Jehadi parties - the central government continued its' symbolic existence. This status, unfortunately, was kept the same after the transmission of power to the interim government. So far no serious steps have been taken to create a professional and functional administration in the country.

There are practically hundreds of regional powers in the country that have relations with bigger powers and the central government has not been able to demolish these regional powers in Afghanistan. The world community and the government of Afghanistan ignoring the fact that the entire sovereignty of government is not available even in the capital, how it can be extended to the provinces while the powerful warlords vastly ignore the government laws. This situation is visible in all government departments especially and impudently in judicial bodies of the country. A government employee does whatever he/she wishes to do in the field of his/her work. And even in some cases the presidential decrees are ignored. The reason is that important and key persons of the government machineries somehow related to different powers and are protected by them. The standard for this protection is only ethnic and political relation and no merit is considered at all.

All of the power centres have reservoirs of weapons and illegal militias who are engaged in oppressing Afghan people in many ways and are busy with looting and accumulating movable and immovable properties of the government, public, and defenseless citizens of the country. The powerful warlords use the government machine to their own interest and make the vast masses of people helpless.

The people of Afghanistan were waiting patiently for the chances, in which they could see changes after the reality of Bonn agreement articles in the emergency Loya Jjirga, the constitution Loya Jirga, and at last the presidential election, so that all these changes would apply lawfulness and social justice in the country. But day after day the situation is getting worse and no steps were taken for the amendment and betterment of this situation. The people of Afghanistan, who do not have elsewhere to seek help from, are completely hopeless and disappointed. This hopelessness causes and extends the distance between the government and the vast majority of Afghan people, and the enemies of peace, stability, and democracy in Afghanistan take advantage of this situation. Due to this, relative to the distance people assumed from the government, the destructive operations of anti-government elements further extended. In other words, the strength of the anti-government elements and the extension of their activities are the regular result of the profound discontentment of people that consequently deprive government from their support. If the ruling circles of government consider the interest of the segregated limited groups and forget the fate-determination role of the vast masses of people for the preservation or decadence of the power, they have not taken their lesson from the history of the country, especially the recent

three decades' events, and a painful conclusion is waiting for them. In other words in the present situation, when people do not take part in the political activities that means the government does not have the support of people. Lack of the peoples support for the government means the start of power crises in the ruling circles and the creation of optimum conditions for the growth and spread of anti current regime activities among people.

Continuity of the present policy, as I predicted in my articles in Erada paper, 17th Aqrab 1382, titled; "a short account of the difficulties during the transition period" and Anees paper, 8th Saratan 1383, titled "what should be done?" it will take the situation to a stage that neither the Afghan government nor the world community would be able to control it.

Currently, lack of the possibility of the administrative reform based on the principles of merit, purity, piety, and the priority of social and national interest over personal and group interest, was caused by weakness of the government to insure stability and security in the country. In my opinion, securing lawfulness, peace, stability, and constant security in the country, can only be possible via demolition of numerous power centers and the creation of a healthy administration and a powerful central government. Therefore, I propose that before the situation in Afghanistan moves further towards becoming similar to Iraq, the government must, as soon as possible, take the steps as follows:

FIRST - SECURITY:

In my opinion, in order to ensure the security the following plans and programs are considered necessary:

A: The government must make provisions to adopt the bill for carrying, keeping or using a gun, through the parliament of Afghanistan, in which the following principles are to be considered:

- 1- All persons and armed militia groups are bound to surrender their weapons to the delegations of ministry of defense in all provinces within four months from the approval date of this program.
- 2- In process of collecting weapons under the above-mentioned program, privileges must not be given to any person or a specific group. The principle of equality should be considered as per the law for all citizens.
- 3- Violators, without considering their social, political, or government status, must be taken to the Military Court as war criminals.
- 4- Cash penalties and punishment should be considered in the law for the violators. In the mentioned law, an independent brigade of aerial and land forces equipped with modern military equipments has to be considered for the pursuing and implementation of this program in the future.

- 5- In the mentioned law, an independent brigade of aerial and land forces equipped with modern military equipments has to be considered for the pursuing and implementation of this program in the future.

B: The government should again apply the Obligatory Military Services for the qualified youth of the country and should add it in Military Obligatory Law. Obligatory military service within the lines of the military forces of Afghanistan has a traditional history and it was good mental and physical training school for the youth. Using this method, the creation of a national army has the following positive results:

- 1- Most of the illiterate youth get literacy and change into powerful men, physical and mental wise.
- 2- The required number of soldiers of the National Army of Afghanistan will be completed this way within six months and no part of the ANT would be lacking people in their structure.
- 3- In the near future Afghanistan itself using its internal resources will be independently able to pay the expenses of such an army with out seeking help from the world community. However, at the present time we see that Afghanistan is not going to be able for a long time to create and maintain an army of professional soldiers with out outside assistance. Even if such an army were created, keeping such an army would not be within the resource limits of a poor country like Afghanistan when the foreign assistance is stopped.

C: The ministries of defense, interior, and the national security department must invite all educated army officers, police and national security officers, from outside and inside the country (provided they are not over sixty years of age) without any kind of discrimination, to voluntarily return to their jobs. Using this kind of a presumptuous political step would result, within six months, in the formation of the national army and police in conformity with today's difficult conditions in Afghanistan. Over ninety percent of professional and experienced cadres are discriminated against and not employed due to the preservation of the cold war psychology. Appointing such individuals would enable Afghanistan, within a year, to gain complete control of the situation in relation to the terrorism network, the espionage of foreign countries, and the narcotic mafia.

D: For the sake of training youth, the military high school, the military university, the technical academy, and the military aviation university must be reopened, as soon as possible, and the retired instructors of those institutions should be fully utilized. In addition the police academy must be better supported. For the training of experienced national security staff, a special academy must be established. To raise the knowledge level of the current officers, there should be short and long term courses in a systematic fashion every year

SECOND - ADMINISTRATIVE REFORM:

Administration is counted as the main column of the government body in a country. Without administration the government loses its existence. Also the quality of administration has a determinant role in the weakness, backwardness, or rapid development and power of a government. With relation to this, in my opinion, under the current conditions, the administrative reform of the executive and judicial bodies of the country is a priority that does not accept postponement.

Content of the Administrative Reform is summarized in three issues below:

A: The structure of the cabinet and its' relevant central and local offices should be sufficient for the requirements of the economic, social, and cultural development level of the Afghan society. In other words, the number of ministries and the bulk of their related sub-departments should be limited to the level of the needs of the present situation of the country to avoid misunderstandings of the different work functions and increase the quality of the work. A small but active and efficient cabinet, with reconstructed central and local departments, would reduce the big expenses of the currently distended government machine, and make the possibility of maximum usage of the limited expert cadre resources of the country. At the same time, the current salary of tens of thousands of the present government employees who lose their jobs by decrease of the structures should be paid for three years. During this period, the government should provide training courses or vocational training for those employees who lost their jobs, and create new job opportunities in accordance with the new requirements of government departments or private enterprises.

B: Construction of buildings and providing work tools using contemporary technology, in harmony with development of the human resources, for maximum utilization is very important. It would not be acceptable, by no means, that the departments with first level of importance does not have suitable buildings and necessary equipments, while departments with second or third level of importance have better buildings and equipped with facilities beyond their utilization limits.

C: The maximum utilization of the available cadres is one of the fundamental responsibilities of the government. At this time, there are enough cadres and experts in economic, social, and cultural areas. Also, there are enough cadres and experts in the army, police, and national security fields available in the country. Unfortunately, due to the discriminatory encounter with them, clearly against the article number fiftieth of the constitution and contrary to the universal declaration of human rights, the vast majority of them are unemployed or peddling on the city streets in order to provide for their families' and their own livelihood. " The citizens of Afghanistan, are entitled

to be employed for the government services according to the law, on the basis of their merit, and without any discrimination", confirmed at the end of article number fiftieth of The Constitution. The second paragraph of article number 21 of The Universal Declaration of Human Rights says: "Every one has the equal right, under the same circumstances and provisions, to be employed for the service of the government in his/her own country." The vast majority of the available professional civil and military cadres in our country are those who have been serving the country under the previous different governments. Ninety nine percent of those who were discriminated against have not taken any personal advantage from the government offices and honestly worked for the people during their services. The discrimination against such people had a very negative impact on expedition of the economic, social, cultural, and rapid establishment of the security in the country. By observing this situation, tens of thousands of the expatriated experts are reluctant to return to the country and they are waiting to see the ice is broken and the prevailed psychology of cold war eliminated from Afghanistan.

In my idea, in all affaires especially the utilization of cadres, except for the principle of obeying the law and merit no other consideration should be considered. As an example, with respect to the lack of rational utilization of national cadres, it is really abasing for the parliament or for the country, that a member of parliament from Bangladesh or some other country comes and teaches the parliamentary affairs to the Afghan MPs as school students. Whereas we have scholars, in and outside the Afghan parliament, much better able to perform the task in the mother language of MPs and in accordance to the highest standards of the world. How much money from the friendly countries' assistance was spent on these foreign teachers? The answer to that question is interesting.

D: Systematic training of the available experts and specialists and their acquaintance with the latest scientific and technical advancements are very important. The government must pay a lot of attention to this matter. Improvement of the professional level of the available cadre and training of new young cadres must be complementary to each other.

THIRD - ECONOMIC PROGRAM:

Article number ten of the constitution confirms the principle of market economy, but it does not necessarily means its complete existence under the current conditions. Propounding this principal purports to a fundamental goal for the economical plan of the government, and to reach this goal the required necessary ground must be prepared. If we just sit and do nothing, so that the economic market operates automatically based on the principles of demand and supply, and thinking that interference of government is against this principal, we have done a big mistake. As I pointed out earlier, Afghanistan is in the stage of passing from the remain semi tribal natural goods economy to a developed and capitalistic economy. If the government does not extend

serious help to speed up this passage, this process would become very lengthy, full of pain and torments and even social explosion may occur. Whereas, in article number 43 of the Afghan constitution the element of compulsory intermediate education is confirmed, it does not purport its immediate materialization, but it has been propounded as a fundamental goal in the field of education. To reach this goal, there is a long way to go and preparations have to be made. Therefore, under the current conditions of Afghanistan, in my opinion, for the preparation of grounds for the developed market economy, the government's limited interference in the following economical affairs is deemed necessary:

A - Economic infrastructure (communications, water dams, irrigation network, transportation, sources of energy and etc) of Afghanistan has been completely devastated as a result of 25 years war. Building and developing economical infrastructure, strong enough to match today's needs, requires big investments. And return of the invested money in the areas of economical infrastructures needs a longer period of time. On the other hand, local and foreign enterprises will not make big investments in any country unless there is a reliable security and stability in that country. They have a tendency towards investing in the areas of local and foreign trades and light-industries where the investment cycle is quick and in a short period of time high profit is yielded. Whereas, building economical infrastructures provide appropriate climate for the investment of local and external enterprises and guarantees a quick economic growth rate. Therefore, building economic infrastructure is the priority of development plan of any country of the world and without it its' economy vehicle does not move.

Unfortunately, in Afghanistan, during the past four years, the smallest attention has not been paid to this basic principle of economic policy, and the ruling circles looked forward to the application of the market economy principals and waited to see local and foreign capitals to be poured in to the economic infrastructures of the country. But, in the absence of a national countrywide developed market, the application of rule of law without its' oscillations will be an unrealistic and imaginary expectation. Under the current conditions in Afghanistan a favourable ground must be prepared for the quick development of the capitalistic relationships by breaking the remaining chains of natural and tribal-ethnic semi-goods economic relationships as soon as possible. Achieving this goal, in today's Afghanistan, is only possible via attracting the world community's assistance for the construction of the economic infrastructure within the framework of the government sector of Afghanistan. The government by building roads, railways, bridges, ports, dams, irrigation networks, and advanced communications, in fact, helps the private sector in different arenas of investment and expedites its' development in different arenas. The government share of the economic infrastructure is still perceptible in developed countries, while in the countries which are in the primary levels of developing capitalistic relationship, it is a must. In the Great Britain, the government relinquished its' ownership of the railways and it

became the property of a private sector only in the last decade during the government of Margaret Thatcher. The French government still has a share in the air transportation, and there are many examples of this kind in other countries of the world. In summary, today Afghanistan is at the centre of the world- community's attention and the government is obliged to utilize this great chance and should use the aids of the friendly countries courageously in the field of economy to quickly build the economic infrastructure before anything else.

B: The central bank's control over private banks and the monetary policy of the country must be strengthened. Today, a majority of private banks increase their profit to the maximum level and pay less attention to the national interest of the country. Some of these banks changed into formal and legal means of escaping money from the country. If the central bank ignores money laundry and different other illegal activities conducted in private banks, at least by the law it should stop the unfounded escape of foreign currencies from the country. The government should seriously take actions regarding any illegal economic activities that affect the economy of the country negatively. Until the government solves these problems completely, it at least can stop fleeing of the money that goes out of the country through these channels.

As I believe the investors should be encouraged to invest their money inside the country as oppose to investing their money abroad and if it happens they shouldn't be asked for the source of their money until the year 2010.

Inflation and the hike in prices is something usual in any condition especially in the countries that step towards development, and harnessing it within a reasonable limit and changing it to one of the acceleration factors of the economy growth rate depends on the expertise and skillfulness of the central bank. During the past four years, prices of the basic and primarily needed goods such as wheat, sugar, meat, wood, kerosene, diesel, petroleum, liquid gas etc have gone up by 200-400 %, and this is not acceptable by any means. This situation caused the people hate the government and affected many poor citizens especially those who are unemployed or have a stable income like teachers and government employees.

The central bank should stop, as soon as possible, the printing of excess bank notes, currency inflation and the unbridled credit of government and this action should be adjusted and limited in accordance to accurate standards and particular situation of the country. Today, 90% of Afghan people live in a level below the poverty line and are not able to pay for the primary needs of their lives. In other words, they are in different levels of poverty. This situation caused a deep dissatisfaction of people from the government.

In the primary levels of developing market-economy, some of the big merchants monopolize the business of primarily needed goods that bring them huge profits, and they determine prices based on their own opinion and approbation. Due to the weakness of central government and

the existence of numerous power centres, big merchants cruelly loot consumers and drive huge masses of people to poverty and misery. For fighting against monopoly of buying, selling, producing goods and services, a bill should be passed as soon as possible. By legal enquiries of these merchants and investors who are acting against our national interest, and by charging heavy fines and ruling different prison terms for violators the chaotic and obstinacy in the market will be controlled. Moreover, one of the important and legitimate tools in the transition stage from the remains of the tribal-natural and semi-goods backward economy to the advanced capitalistic relationship is the government intervention in market transactions. Besides controlling currency inflation, the government should also control the unfounded and unnatural hike of market prices via competition with private sectors for providing primarily needed goods like wheat, sugar, edible oil, salt, matches, soap, petroleum, diesel, kerosene, and liquid gas.

The government intervention in the market by supplying goods does not comply with the rules and regulation of market economy, albeit its' interference via supplying money to the market is more harmful. Every month the central bank sells 40 million USD to the money exchange market of Kabul so it can artificially stabilize the currency exchange rate commensurate with other goods' price hike. But, if this intervention of the central bank in the money market stops, it will lead to an economy explosion crisis in the future. This policy of the International Monetary Fund (IMF) which is implemented on Afghanistan has been tested in other countries, including Russia too, had economic crises in consequences, because artificial control of the foreign currency rates, will lead the country to become a market of foreign products. The cost of all materials which are mostly imported in Afghanistan are dictated and raised by only a few traders, because of non existence of a country wide developed market, limitations on bulk of offer and demand, and non existence of a competition in the market and it will keep hiking as time elapses. In other words, the Afghan currency loses its' value against goods as time passes, but the central bank artificially stabilizes its' value against foreign currencies. Based on my assessment, in the beginning of year 2007, considering the amount of increase in cost of basic necessities of households during the last four years, the actual value of 1 USD was 250Afs. However, during this entire time the value of dollar by supplying big amount of it by the central bank was artificially kept in the area of 48 to 50 Afs. In other words, the government has given a subsidy of 200 Afs for every dollar merchants purchased. With the government subsidized cheap dollar acquired from the market, Afghan merchants buy ready made goods from foreign countries and import them to the country with a lot of profit gain. To the contrary, local production cost, due to the increase of raw material prices and experts wages, has risen to such a degree that it is not able to compete with the similar product of other countries in the national and international market. In this way, the balance of foreign trade deficit becomes more profound. The best example is Afghanistan's trade with the neighboring countries, Pakistan and Iran.

These countries take advantage of the situation in Afghanistan and increase the price of their goods, among them the highly demanded construction materials, in a systematic, tyrant, and

plunderer fashion. The huge deficit of trade balance of Afghanistan with Iran and Pakistan is mainly due to unilateral trading with these countries.

As I believe, the failed monetary and fiscal policy of Afghanistan should be terminated as soon as possible because it unilaterally increases trading and prevents production in the country's economy and changes Afghanistan to a market for selling foreign products especially neighbouring countries goods. It is necessary that, as soon as possible, by introducing a reasonable mechanism for taxation of imported goods, the government should protect the national industrial and agricultural products. The taxation policy protects local production and is considered one of the main factors of rapid development of investment in Afghanistan. On the other hand, there is a need for creation of an investment fund through the Afghanistan chamber of commerce, which could attract grants or interest-free loans from the friendly countries. Local producers, especially small and medium producers, should be able to easily acquire interest free loans, or at the rate of two to three percent interest at the most, from that fund.

In this way, in the very near future, an optimum condition will appear for the advent of a strong middle class in Afghanistan, and consequently creates a positive effect towards producing an affinity to be moderate in the political arena. As a result in the current transitional period, I would like to summarize my suggestions about the design of a market economy strategy for Afghanistan as follows:

- 1 - Eliminate imbalance in growth of private sector between commerce and products via government investment in building production infrastructure, create a tax protection policy in order to protect national investors in the areas of production, and enactment of reasonable taxes on imported goods where similar goods of the same quality are already produced within the country.
- 2 - Elimination of the monopoly way of buying and selling goods, especially buying of agricultural products for export and selling of imported basic materials and social services via government competition in the market.
- 3- Protection of the poor class of society by the righteous distribution of national revenue.
- 4 - Elimination of unemployment and poverty via government investments in creation of a wide network of technological institutions, as well as short and long term courses for the training of skilled workers to build economical infrastructures and produce goods that private enterprises do not have interest in, or do not have

financial resources to invest in. Lack of immediate attention to the fate of 2.5 million employable persons that makes a huge army of unemployed, around 30% of employable manpower, causes people's severe dissatisfaction with government and provides the ground for expansion

of war and instability of Afghanistan. At the end, it must be told that under the current condition of transient Afghanistan, the liberals' economic strategy is far from the realistic needs of the Afghan society. Introduction of such a strategy will widen the gap between the living standard of a wealthy minority and dissolute majority of the Afghan society, and the result will lead to a social crises and even a social blast.

As I believe, during the transition from a primary level of capitalistic relationships to an advanced relationship of goods and capitalism, the economic strategy of social free enterprise system, while giving special consideration to conditions and essential reforms of the Afghan society, is the only reasonable and effective alternative.

The social-free-market is an economic strategy that has proven its rightfulness in the lives of a number of countries including federal Germany and Austria. However, under the circumstances of backward countries, especially like Afghanistan where war and insecurity is expanding in it, the social elements of it should be stronger coinciding the government investments in trading and production. In case of lack of attention to the abovementioned suggestions, the government current crises (political, economic, social, and security crises), signs of which is more visible since the beginning of the year 2006, will change into a serious discontentment of more than 90 percent of Afghan society. This very fact deprives the government of support from the vast masses of people, moreover, will extend military operations of the government oppositions and increase the effect of fundamentalistic ideology all over the country.

FOURTH - IN THE CULTURAL AREA:

In the cultural plan, the literacy network extension has a very important role. Today, approximately 30 percent of Afghans enjoy the blessing of literacy. Providing literacy program for the remaining 70 percent of Afghanistan population should be taken care of based on an accurate and scientific program at least within next ten years. Implementation of article number 43 of the constitution about ensuring the compulsory secondary education depends on the provision of the facilities. However, it will be necessary to design a serious and practical plan to achieve this goal. With respect to this matter, it should be stressed that more attention has to be paid to the education of females, and for the improvement of public awareness there is need of a widespread program on equality of education for boys and girls implemented by the government, civil societies and mass media of the country.

In present situation, there is a great need for the creation of a countrywide network of technical institutions and training courses for skilled workers in different fields such as building construction, road construction, telecommunication, dams construction, irrigation canals construction, transportation, mines, power, gas, industries and etc, prior to any other actions, for the reconstruction

of our ruined country. The creation of such an educational network would provide jobs for over 2.5 million unemployed people in Afghanistan, and it would encourage Afghan refugees to return home and consequently would confine the import of foreign skilled workers by time passing. Solving the unemployment problem has a tremendous positive effect in terms of the support government would receive from the people, moreover, it may increase the economic, social, and cultural growth rate of Afghanistan and it also help drastically strengthen peace and stability in the country.

Under the current conditions, it would not be in the interest of the country to have one university in every province. Because shortage of instructors would lower the specialty knowledge of students, and could be considered a waste of time for the youth of the country. Limiting the number of universities to three or four and on the other hand improving capacities and the level of education and professionalism in them by applying the new contemporary curriculum will all ascend the professional level of education and as well as provides quick employment for them. In the training scheme for the national cadres special attention must be paid to the training of female doctors, especially in the field of gynecology in order to minimize mother and child mortality rates at birth, as a first priority in the cultural plan of the government.

Creating vocational schools in; music, theatre, cinematography, drawing, painting, statue carving, miniature, calligraphy, and handicraft would help to preserve the artistic tradition and develop young talents in acquiring the world's contemporary arts. If the government pays attention to fine arts in which the Afghans have talent of their ancestors, it will glitters the Afghans culture like the civilizations of the Koshani and Temuri era and flourish humanity culture more and more as time passes.

Paying attention to the research centers especially the science academy of Afghanistan, and return of archeological researchers back to Kabul museum, will help and ensure monitoring the government in scientific arenas of different programs developments of Afghanistan by Afghan professionals in accordance with the situation of Afghanistan in the future.

In the area of ancient traces preservation, the government should as soon as possible ban unofficial excavations, removal and smuggling of ancient traces of Afghanistan by the enemies of our national ancient culture. In this matter, provincial governors should be tasked more seriously to maintain ancient traces, and there should be heavier penalties, within the law of preservation of ancient traces, for the violators of the law of preservation of ancient traces.

Conservation of environment is one of the first duties of the government and people of Afghanistan. By elimination of numerous power centers through confiscation of weapons, a strong central government, establishment of lawfulness within the country, and consequently the prevention of illegal cutting of jungles, non-professional usage of mines, water sheds, pas-

tures and agricultural lands would all be achieved. In the near future, the wild and natural beauty of Afghanistan would cause a flood of tourists pouring into the country, and the tourism industry would be developed into a rich source of the national revenue in Afghanistan. Related to this, the conservation of environment must be developed into a national idea and a universal slogan for the people of Afghanistan. The government, the civil society, and the mass media should include some organized programs within their work frame to enhance the awareness of people of the country.

FIFTH - IN THE SOCIAL AREA:

In the social area, first of all the government should determine the exact number of the population of the country with all main specifics. The information about main specifics of the country citizens should include; permanent and present residences, gender, age, literacy, level and field of education, and health clearance. The ethnic relations should not be included in the characteristics stipulated in the citizenship documents so that only having an Afghan identification would create national pride and unity among all the people of Afghanistan. Perceiving these matters, makes the whole government plans extremely precise and goal oriented in the economic, social, and cultural areas and the local and foreign traders know their market limits and amount and type their investment. Determining the number and residents of citizens, makes clarity for accurate participation of each contingency and the Kochies (nomads) in the districts council, provincial councils, so that a part of the difficulties of the next coming elections would be solved in this way. The registration of the citizens and distribution of ID cards for every citizen is one of the priorities of the country that has to occur coincide with the collecting process of the weapons as soon as possible.

Among the abundant social problems, I am going to briefly point out some of them that require immediate attention:

A - THE HANDICAPS AND DISABLED ISSUE:

Due to the lack of exact statistics, the estimated number of handicaps and disabled affected by the 25 years of war is around one million people. Paying serious attention to their problems is a religious and moral duty of the government. Prior to everything else, via registration and enumeration process of the country's population based on Tazkara (identity cards), the exact number of handicaps and disabled should be specified. Moreover, with respect to intensity of their disability all of them should be categorized and divided into three grades:

- 1- First-degree handicaps and disabled are those who have completely lost the ability to work and have no source of income for living. The government is obliged to facilitate different kinds of assistances and services including building a network of specialized hostels in all provinces of the country so that it can solve this social problem in a justly manner.
- 2- Second-degree handicaps and disabled are those who have partially lost the ability to work. The government should make provisions to provide them with job opportunity in different economic, social, and cultural sectors in such a way that their partial ability is utilized to the maximum potential and enable them to earn some money for their livelihood. The government should facilitate monthly assistance to them in order to solve the deductions of their first needs.
- 3- Third-degree handicaps and disabled are those persons who have the complete ability to work in some areas of production or non-physical jobs. Government should provide them with employment opportunity in the areas that this category of citizens is capable of work so that they can meet their complete needs themselves.

B - SURVIVORS OF MARTYRS AND CHILDREN WITHOUT GUARDIANS:

The survivors of people who were martyred in the 25 years war regardless of what government department they belonged to should be paid attention to by the government. The government should at least prioritize them for acquiring employment and accommodations. But, with respect to the children without guardians, government is required to build a network of nurseries, kindergartens, and schools with boys and girl's hostels in all provinces and it should watch their physical and mental trainings until they graduate from the school. Attention to this matter would solemnly help the enhancement of the moral and security of the society as whole. Otherwise, Afghanistan's unguarded children with a number exceeding tens of thousand, sixty thousands in the city of Kabul alone, are loitering on the streets begging and doing odd jobs for living. Eventually, this would be changed in to a serious source of crimes and different social illnesses.

C - THE GOVERNMENT EMPLOYEES:

The situation of the teachers and government employees in civil and military fields need urgent attention, which is the main responsibility of the government. In addition to finding resolutions to solve the shelter problems of this important class of the society, the government should, as soon as possible, act to raise the salaries of the employees as teachers, and other civil employees at

least to the level of sufficiency for a family. Since the competition principles, due to the lack of required growth of capitalistic relationship in Afghanistan, does not operate the same as it does act in advanced countries, the market of basic needs materials for the citizens as; liquid gas, petroleum, diesel, oil, flour, rice, soap etc are mainly monopolized by a small number of merchants. They increase prices as they wish to the maximum level without considering an equitable profit and that forces teachers and government employees to extra work, side work, bribery and embezzlement to meet their basic needs. Therefore, in order to retain the prices of the primarily needed materials at a reasonable and justly level, the government must intervene in the market as one of the main parties of the transactions and compete with the private sector by supplying these materials. The best way of intervention is the distribution of the first needs materials to the teachers and government employees via issuing coupons. Distribution of free basic materials along with reasonable and appropriate increase of wages would control the market price of those materials and also positively affect the market price of the other commodities to the benefit of consumers. As the living conditions of teachers and government employees get better, the work quality would go higher and one of the main causes of corruption would be eliminated.

D - LACK OF SHELTER PROBLEM:

Lack of shelter is considered as one of the main problems of today's Afghanistan. Destruction of the villages and cities in the civil war and meanwhile repatriation of millions of Afghan refugees, while every single refugee household has increased to several independent households in the last three decades, have made the lack of shelter a main social problem and requires immediate attention of the government. The government should as soon as possible determine the master plan for Kabul and other cities of Afghanistan to prevent the illegal occupation of the government properties and it should distribute buildings lots and sell apartments on low interest rate installments to the needy ones, to solve the lack of shelter problem.

E - THE PROPERTY ISSUE:

Along the history, the economy of Afghanistan was based mainly on agriculture and animal husbandry, and therefore the issues related to the lands properties have had a special importance. The government should draft and pass an appropriate and comprehensive bill on the land property ownership affairs and resolution of the existing problems about lands for the stability of the society as a priority.

As I believe, a serious attention to the strength of the legal pillars of the ownership related matters and land relations should be considered as the foundation of the abovementioned program. In other words, approval of laws, regulations and bills that covers all sides of the issue within a

legal principle has a special methodological importance in the programs of government. Due to the shortage of arable lands, the ownership and land's relations in Afghanistan has always been a source of social tensions and chronic litigations. The past twenty five years war have created new problems on this ground that are summarized as follows:

- The weakness and even non-presence of the central government resulted the lack of lawfulness in the country that caused chaos and prevented of the traditional disciplines in all aspects of social life specially the lands property dealings.

- As a result of the destruction of the economic infrastructures in cities and villages, the poverty prevailed and the number of farmers with little land or no land in the villages increased. This situation inflicted a lot of damage to the social justice.

- Migrations and displacement of more than one third of the country's population and the return of several families for every family migrated (due to the population increase), while their land ownership unchanged, increased the problem of land shortage by manifolds.

- Private, public, government, and endowment lands were aggressed and usurped by war-lords and gun holders via abusing the government machine, exercising force, and preparing fake documents. In many cases the properties were illegally bought and sold several times and that make the solution of lands litigations extremely complicated.

- The pastures problem, in the past, was a source of convulsion and fights among the tribes. In this last quarter of the century, the pastures problem became such complicated that requires intelligence and endeavor to solve it in a justly manner. The areas traditionally used by the local inhabitants and nomads undergone illegal and willful changes. Lack of serious attention to this problem translates in to keeping the main factors of permanent convulsion and discomfort of the society.

- Landlessness and little land ownership together with water shortage and drought was one of the main factors of poverty, social convulsion, lack of traditional utilization of land, and propagation of the poppy cultivation.

- The administrative corruption in the last decade, especially after the fall of Taliban, spread to the extent that no much has been seen for it in the history of Afghanistan. This fatal phenomenon has taken away people's trust in courts and legal system of Afghanistan for the solution of lands litigations and caused a wide discontentment of people from the government.

- Offices and property documents became an object of embezzlement, forgery, and in

some areas completely destroyed by some bully people.

- Government revenue from properties extremely declined and in some cases property taxes turned to zero. While this area has to be one of the important revenue resources for the government. In my opinion, the sale of government properties especially government lands in conjunction with agricultural and industrial developmental plan, would be one of the biggest sources of government revenue. The gun holders illegally perform this job, which must be prevented seriously, and the perpetrators of this crime should be prosecuted in the court. I will independently present a concise plan of land property issues resolutions, the related issues and their legal basis.

F - UNEMPLOYMENT:

To day in Afghanistan there are 2.5 million unemployed individuals that makes over 30 percent of employable persons of the Afghan society. Destruction of economic infrastructures and work skills during the past 25 years of civil war along with a low rate of economy growth, and also masses of expatriate returnees makes up the main factors of presence of a huge army of unemployed in Afghanistan.

The government intervention in the process of building economic infrastructures would produce an extended investment ground for the local and foreign enterprises and consequently increases the rate of economic growth by several times. Also, the training of skilled workers via creating an extended network of technical institutes and offering short-term and long-term courses would be considered the main tools to eradicate unemployment in Afghanistan.

G - THE PROBLEM OF EXPATRIATES, RETURNEES, AND DISPLACED:

The chronic political crises in Afghanistan and the government changes during the last three decades caused a continuous fleeing of different classes of people, particularly intellectuals, out of the country. The wave of these expatriates some times were extensive and massy and other times limited and calm. A few stages could be specified with respect to these migrations.

Mohammad Daud's coup-detat, 26th Saratan 1352 (7th July 1973), motivated a limited number of the royal family intellectuals to immigrate mainly to the United State of America and Europe. Among them were some executive administrators and civil and military experts of the government system who could not compromise with the coup-detat or had previous cold relationship with Mohammad Daud.

After the coup-d'etat of 7th of SR 1357 (27th April 1978), during Noor Mohammad Taraky and Hafizullah Amin time, a big mass of people including independent intellectuals, teachers, university professors, other cultural educators, different experts, and experienced administrators left the country. They mainly escaped to Pakistan, Iran, European countries, the United States of America, India, and Canada. With respect to the implementation of decrees and reforms, far from the realities of Afghan society, extreme encounters including imprisonments, tortures and executions without court order, suppression of oppositions by using military forces even air forces, created an extensive discontentment of different classes of Afghanistan people. Tens of thousands of people including non-dependant intellectuals, those who related to Parcham side, some people with different way of thought from the Khalq side of the People Democratic party of Afghanistan, were killed without trial or cruelly tortured and imprisoned. These actions prolonged and intensified the wave of immigration of Afghanistan people.

During Babrak Karmal time and first year of Dr. Najibullah rule, the immigration of different classes of people including intellectuals continued without a pause. But this time the process was limited, calm, and not as fast as it was in the past.

At the threshold of complete withdrawal of Soviet Union armed forces from Afghanistan, 26 Dalwa 1367 (15th Feb 1989), a new wave of refugees, specifically intellectuals attached to the government, created and increased in a sensible rate due to the fear of Dr. Najibullah's government fall. After the government forces succeeded to defend Jalalabad, month of Hamal 1368 (March 1989), and maintained the government rule over the majority of cities and provincial centers, this process became limited and calm.

At the threshold of Najibullah's government fall, the total number of Afghan refugees in different countries of the world was estimated three millions.

During the years 1358-1371 (1979-1992) the wars were mainly fought in the villages and small towns of Afghanistan. Those wars resulted in destruction of villages, small towns, and villager's casualties and loss of their movable and immovable assets. At last, a huge part of the rural areas of Afghanistan were divided between different Jehadi parties.

After the fall of Dr. Najibullah government, the Jehadi parties in rivalry and animosity with each other shifted the war from villages to cities, until then the cities were intact, and soon they demolished most cities. Among them the city of Kabul and its historical buildings ruined. As a result of these wars, a considerable number of citizens from Kabul and other cities of Afghanistan were wounded, disabled, killed, or lost their houses. This phenomenon, in the year 1370 (1991), was a factor for appearing a massive wave of refugees including intellectuals, and particularly members and sympathizers of the Watan party. The vast majority of these refugees fled to Pakistan, Iran, and Ex-Soviet Union republics. Some of the refugees, either from their asylum countries or directly from Afghanistan, made their way to outlying countries.

The internal displacement and the massive immigration of different classes of society, from coup-d'etat of 7th Saur 1357 (27th April 1978) to the collapse of the Taliban regime, occurred in such a wide scale that there was no much for it during the past six thousands years long history of Afghanistan and the number of immigrants until the fall of Taliban regime exceeded six million people.

After the formation of the interim government in Jaddi of 1380 (September 2001) and the extensive flow of aids from the world society to Afghanistan, the process of massive return of expatriates started. Until the end of year 1384 (beginning of 2006) the total number returnees, mainly from Iran and Pakistan, exceeded three million people.

The return of expatriates propounded the previous problems and created tens of new ones which are shortly listed below:

- 1- In the absence of expatriates, their movable and immovable assets usurped by the commanders and militias belonged to Jehadi parties.
- 2- The purchase and sales of expatriates' properties transacted on the basis of forged documents prepared by fraudulent use of government offices.
- 3- The lack and shortage of land for villagers intensified due to the increase in their number during the past two decades. On average, for every expatriate family three to four families returned.
- 4- Destruction of economic infrastructures during the 25 years of war, lack of complete security and consequently unfavorable investment environment, and decrease in capacities due to the absence of skilled workers resulted in high unemployment rate among returnees.
- 5- Lack of accommodations due to the increase in population and the destruction of expatriates' houses during the civil wars in their original areas, caused concentration of returnees in cities specifically the capital of the country.
- 6- Weakness of the central government and the presence of numerous power centers caused the usurpation of the minority tribes' properties in some area, among them in northern part of the country, by commanders and militias attached to different Jehadi parties. Consequently, it forced thousands of families to leave their homes and birthplaces, took shelter in other areas in the country, and composed a big army of displaced citizens.

Resolution of the abovementioned problems need a separate strategic plan, so that according to a time work schedule while specifying the priorities, the refugees and repatriated and internally displaced people would be supported by the assistance of the government. The basic points of this strategy are summarized as:

- According to article (4) clause (5) and article (39) clause (2) of the Afghanistan constitution, the Afghans immigrated to different countries during the past three decades are not deprived from citizenship and the government is obliged to protect their rights outside the country.
- The return of expatriates to the country must be voluntary and without exercising force on them. Since there is no complete security under the current conditions in the country, according to article (14) clause (1) of the world's human right manifesto, no country in the world has the right to force Afghans to return to their country.

Using every legitimate tool, the ministry of foreign affairs and other government authorities, via their foreign agencies, are obliged to prevent such wrongful encounters with Afghans outside the country. The complete return of expatriates have a mutual and unbreakable relationship with the solution of problems experienced by those expatriates returned to the country during the past four and half years after the collapse of the Taliban regime. More than one million expatriates voluntarily returned to the country, and they faced tons of problems mainly the aforementioned ones. For the solution of these problems, as propounded in this plan in a very compact and thesis fashion, before everything else and as soon as possible, a security program and administrative reform program should be implemented. Without the collection of weapons, a profound administrative reform program that can facilitate a fair solution to the properties problem, the government would never be able to accomplish the security of returnees, and stop the usurpation of their assets and properties by the riflemen and bullies.

The strength of central government and the elimination of numerous power centers can facilitate the uniform and non-discriminated implementation of law over all citizens. A profound reform of the judicial system gains the trust of people on the government and prevails justice.

Implementation of land reclamation via construction of irrigation canals and cultivation of the government lands and distributing them to Kochies (nomads), and the farmers who do not have land and especially the repatriated farmers, will solve most of unemployment problems of the villager families. Also the problems pertaining properties, lack of accommodations and unemployment of returnees and other citizens could be solved by considering the implementation of the abovementioned suggestions.

The problem of displacement is also caused by the weakness of the government and the rule of gun in Afghanistan. If the government postponed implementation of this program, it would not only be able to solve the returnees' problem, but the government crises (political- economic-cultural and security crises) will grow more and more.

H - ISSUE OF THE KOCHIES (nomads):

Based on the statistics of the year (1979) provided by the Central Statistics Office, the total number of nomads in Afghanistan exceeds 2 millions and 472 thousands. Among all provinces, the largest number of nomads was concentrated in the provinces of Ghor, Kabul, Herat, Badghis, Jauzjan, Baghlan, and Faryab. The fundamental reason for them to be centralized in these provinces was told the appropriate weather for keeping livestock and availability of adequate pastures and grazing lands in those provinces. According to the Central Statistics Office data, 1358 (1979), the Pashtoon nomads exceeded one million and 470 thousands that was 58.8 percent of the total nomad population. The rest of the nomad's population belonged to Char Aymaq, Uzbek, Hazara, Rukhshani, Brahawy, Arab, Moghul, Gojar, Jut, Turkman, Pashayee, and Abash tribes.

The question of nomadic life and the settlement of nomads was one of the main social and economical problems of the Afghan society. For the first time, Amir Abdurahman Khan, end of the 19th century, paid attention to the solution of this problem and settled 63 thousands nomad families in Andkhoy, Sheberghan, and Sar-e-Pul. During the second half of 40ies, 20th century, a considerable number of nomads settled in Hazara Jat and other areas of the country. During the years 1318-1340 (1939-1951), Mohammad Zahir's government settled over six thousands nomad families in Qataghan and Mazar-e-Sharif. In the second half of 40ies, the government of Afghanistan signed an agreement with the United States of America. Based on that agreement, help was sought from the Morison Knudsen Company to build an irrigation canal for the western areas of the country. Prior to this agreement, the government of Mohammad Zahir designed a plan to settle 700 thousands nomads on the lands to become arable. This plan should have been implemented in Helmand valley and Arghandab project, but remained on the papers. Although lands were distributed to a number of nomad families, but due to the lack of government help they were compelled to leave those areas. During the ten years of Mohammad Daud, 1332-1342 (1953-1963), once again the government attention turned to the nomad's issue again. Some of the projects in Paktia, Katawaz, Kunar and etc were considered in the third five years socio-economic development plans in order to settle some other Kochies (nomads) in these areas. These plans also did not bear the necessary results. In the 60ies the nomads problem became further acute, because on one hand the process of classifying nomad tribes got more sounding and on the other hand the cultivated lands were extended by passing every year, and consequently the

pasture areas were getting more limited. After the fall of royal regime, in the year 1352 (1973), the distribution of land to nomads beside other landless and little landowner farmers was confirmed in the land reform law. But, Mohammad Daud's government did not succeed to implement it.

After the 7th Saur 1357 (27th April 1978) coup-d'etat, the destructive civil wars ruined every constructive possibility. In this way, the nomads' problem remained unsolved, and the government of Hamid Karzai inherited it from the previous governments.

The settlement of nomads is the only possible solution to their problem. The government should, as soon as possible, design and execute a special plan with respect to this problem. In this plan, before everything else, an exact statistics of nomads and semi-nomads along with the areas they are moving to must be specified by issuing them Tazkara (identity card) during the population census. Then, some plans should be undertaken to establish an irrigation system for making the government's virgin lands arable in the areas close to the nomads moving path, to distribute the lands to nomads, and to make their settlement possible. On top of that, the Kochies (nomads) who settled in the new lands must be exempted from paying

any kind of taxes on the land and livestock for at least five years. Also, during this time period, government should help them with their needs for seeds, fertilizer, medication for animals and plants diseases. This way, in the 21st. century, finally Afghanistan would be saved from the misery of nomadic desert live of a considerable number of its citizens, and it would succeed to solve its most obstinate and complicated social problems. Solution to the Cochins (nomads) problem would help to speed up the economic and social eye-catching development of the entire country.

I - NARCOTIC SUBSTANCES:

Cultivation, production, and trafficking of narcotics are one of the main problems of the Afghan society. The grass root solution to this problem is possible by collection of weapons, elimination of numerous power centers, strengthening of the central government, rule of law in the country and resolution of unemployment problem in villages via development of industrial agriculture and land reforms. Meanwhile the government should help provide farmers with their needs for sowing seeds, fertilizer, medication for the animal and plant diseases, and alternative cultivation. These helps should be organized by creation of a special agricultural development fund with extended agencies in the provinces to provide farmers with interest-free credits.

J - RETIREES:

Retirees are the most deprived people of the Afghan society. The people who have spent most of their life time serving the government, while in elderly age they are being forgotten and are deprived of basic necessities of life. The government should pay a serious attention to solve this issue as soon as possible.

Under the circumstances prevailed after three decades of war where there is no archive and any other documentation left, it is very difficult to determine and categorize the pension of retirees according to the salary they received and the number of years they have served. Therefore, there should be works done with respect to this issue in three arenas:

- 1- Presently, all retirees must get paid a salary enough to provide them with their minimum needs for goods.
- 2- A plan should be designed to categorize retirees on the basis of their pre- retirement salary amounts and the number of years they served. This plan should be implemented in three years time, so based on that retirees get the pension pays they are entitled to and social justice being established. In this case too, the pension amount should not be less than the required amount to pay for their minimum needs of goods.
- 3- For those individuals who are not retired yet and are still working in the government and non-government organizations, using the experience of other countries, retirement plan should be renovated according to the conditions in Afghanistan and the required provisions should be considered and confirmed in the law.

SIXTH - IN THE AREA OF FOREIGN POLICY:

After the incident of 21 Sunbula 1380 (11 September 2001), Afghanistan was placed in the center of the world community attention. Most countries of the world specially the NATO member countries under the leadership of the United State of America, Japan, Australia, and neighboring countries are very seriously interested in friendly relationship with Afghanistan. As a historical and un-matched chance for Afghanistan, they offered their helps for the re-construction of the country. Since the internal resources and capacities in war torn Afghanistan are not suitable for the maximum utilization of the international aids, the majority of the country's achievements in the world's scene after the fall of Taliban indebted to the foreign countries specifically the anti-terrorism international coalition. Majority of the foreign affaires personal, and among them the foreign agency workers are non- professional persons. A lot of educated and experienced diplo-

mats of Afghanistan are expatriated, unemployed, or work in marginal positions. The ministry of foreign affairs, same as the whole government machine, requires a re-construction and profound administrative reform. Professional diplomats, experienced experts, and Afghan scholars could adapt the friendly countries' experience with other countries and tailor it in accordance with the particular conditions in Afghanistan. Also, they can attract aids from the world community to fight terrorism and make Afghanistan's economic, social, and cultural development more fruitful on the basis of priorities. Afghan diplomats residing inside and outside of the country must be invited as soon as possible to take active part in reconstruction of the ministry of foreign affairs and its delegation offices outside Afghanistan and fulfill their national responsibility towards their homeland. Afghanistan should expand its relationship with all countries especially those countries helping Afghanistan people to fight against terrorism and against anti democracy groups.

All of the above measures will ensure the social justice and will facilitate the quick socio-economic and cultural development of the country. Consequently, Afghanistan will be changed into a country that will be able to produce most of its first needed commodities and a self-dependant country within the next one and a half decades.

فشرده‌یی از برنامه انکشاف
اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
افغانستان

پروفیسور دکتور عبدالکبیر رنجبر

۱۳۸۶

فشرده یی از برنامه انکشاف اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی افغانستان

هر حکومت در برنامه ریزی خویش به خاطر رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، شرایط ویژه ملی و بین المللی کشور را در نظر گرفته، قبل از همه اولویت هارا مشخص میسازد.

در ارتباط به شرایط داخلی افغانستان، مشخص ساختن موقعیت کشور از نگاه سطح انکشاف در سکتورهای مختلف اقتصادی و ساحات اجتماعی - فرهنگی از اهمیت زیادی برخوردار است .

بر مبنای ارزیابی من، جامعه افغانی در مرحله ابتدائی رشد مناسبات سرمایه داری قرار دارد. بقایای مناسبات اقتصادی - اجتماعی جوامع ماقبل سرمایه داری و به ویژه انستیتوت ها و اندیشه های روبنایی آنها با قوت آن در افغانستان حفظ گردیده اند. استفاده گسترده از ابزار و وسایل تولید بدوی و مواشی در کشاورزی و ترانسپورت کالاها و انسانها در افغانستان امروزی، که هزار سال قبل نیز اجداد ما از آنها استفاده میکردند و همچنین حفظ سهم قابل ملاحظه صنایع دستی عنعنوی در تولید کالاهای مورد ضرورت - بیانگر عقب مانی وحشتناک اقتصادی کشور در جهان صده بیست و یکم بوده است. عدم تکمیل پروسه تشکل بازار سراسری ملی، عامل عمده حفظ انستیتوت ها و اندیشه های جوامع ماقبل سرمایه داری و باعث حفظ روابط قومی، قبیله‌ای و رسم و رواج ها و عنعنات مردود قرون وسطایی و ضد بشری در افغانستان و مانع عمده رشد سریع مناسبات سرمایه داری و تکمیل پروسه تشکل ملت افغان و استحکام وحدت ملی باشندگان کشور میباشد.

اکنون در مناسبات بین المللی، موقف افغانستان در وضع به مراتب بهتر از هر زمان دیگر است. عده یی از کشورهای جهان به افغانستان شتافته اند، تا در زدودن پدیده های

فهرست مندرجات

صفحه	عناوین
۱	فشرده یی از برنامه انکشاف اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی افغانستان
۶	امنیت
۸	اصلاحات اداری
۱۱	برنامه اقتصادی
۱۹	در ساحه فرهنگی
۲۱	در ساحه اجتماعی
۲۲	معضله معلولین و معیوبین
۲۳	بازمانده گان شهدا و اطفال بی سرپرست
۲۳	کارمندان دولت
۲۴	مسأله بی سرپناهی
۲۴	مسأله ملکیت ها
۲۷	بیکاری
۲۷	مسأله مهاجرین ، عودت کنندگان و بیجاشده گان
۳۲	مسأله کوچی ها
۳۴	مواد مخدر
۳۵	متقاعدین
۳۶	در ساحه سیاست خارجی

در برنامه های اقتصادی افغانستان امروزی به قطب نهائی گرانه بازار لجام گسیخته لیبرال گذار صورت گرفته، که هیچ خوانشی با واقعیت های کنونی بقایای مناسبات اقتصادی نیمه طبیعی و نیمه کالائی موجوده قومی قبیلوی جامعه افغانی ندارد. ادامه این سیاست اقتصادی که در این چهار سال باعث رشد نسبی و یک پهلوی سکتور تجارتي و مانع جدی برسر راه سکتورهای تولیدی در کشاورزی، مالداري و صنایع ملی شده است، خودش به یکی از عوامل عمده بحران اجتماعی و سیاسی مبدل خواهد شد. زیرا تفاوت سطح زنده گی میان یک فیصدی کوچک متمول جامعه را با اکثریت فقیر مردم افغانستان نهایت عمیق میسازد و به گسترش نارضایتی اقشار مختلف مردم از حکومت دامن میزند.

با در نظر داشت مطالب فوق نکات چندی را به شکل فشرده و تیزس های فورمولبندی شده برمبنای در نظر گرفتن جدی اولویت ها در برنامه سیاسی، اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی دولت پیشنهاد مینمایم :

در شرایط کنونی دو اصلی که در توافقنامه بن نیز به آنها توجه صورت گرفت، از اهمیت زیادی برخوردار اند، که یکی امنیت و دیگری اصلاحات اداری میباشد. متأسفانه این دو اصل که از شرایط اساسی تحقق سالم برنامه دموکراتیزه کردن حیات سیاسی و اجتماعی - اقتصادی جامعه افغانی را تشکیل میدهند، در نتیجه زدوبند های غیر موجه با نیروهایی که عامل اساسی بی امنیتی و موجودیت اداره فاسد و مریض است، درحاشیه قرار گرفتند و راه رسیدن به هدف نهادینه شدن ثبات و امنیت و همچنین استقرار نظام دموکراتیک و ایجاد جامعه مدنی در افغانستان نهایت طولانی، پر خمو پیچ و مملو از دشواری ها گردید.

بعد از سقوط رژیم طالبان، ادارات دولتی در پایتخت و ولایات کشور به سرعت از جانب افراد مربوط به تنظیم های جهادی، خود سرانه تصاحب گردیدند. بخش بزرگی

بیگانه تروریزم و بقایای رژیم های توتالیتار، استقرار نظام دموکراتیک و ایجاد جامعه مدنی به مردم این کشور یاری رسانند. این مساعدت ها به صلح و ثبات در افغانستان، منطقه و جهان کمک نموده و بامناف ملی این کشورها مطابقت کامل دارند.

نقش عامل بین المللی در زنده گی سیاسی و اقتصادی افغانستان در سه دهه اخیر تعیین کننده بوده و به ویژه بعد از سقوط طالبان نهایت برجسته گردیده است. متأسفانه کشورهای کمک کننده با نسخه های سیاسی و اقتصادی از قبل تهیه شده و بعضاً دوران واقیعت های جامعه افغانی وارد کشور میگردند، که در تمام این موارد و از آن جمله آوردن امنیت، درست بر نقش پای اسلاف خویش پا میگذارند و همان اشتباهاتی را که اتحاد شوروی در افغانستان مرتکب گردیده، این کشورها نیز بدون کم و کاست و از زاویه دیگری مرتکب میشوند. اگر در عرصه سیاست اتحاد شوروی بر نیروهای چپ تجرید شده در جامعه افغانی اتکا میکردند، امروز دولت های ائتلاف بین المللی و به ویژه ایالات متحده امریکا در افغانستان بر نیروهای به مراتب مردودتر راست افراطی جامعه افغانی اتکا میکنند. در هر حالت و در هر دو مقطع تاریخی توده های وسیع مردم افغانستان فراموش گردیده، به حاشیه رانده شده اند و همین واقیعت، از عمده ترین عوامل شکست تجربه اتحاد شوروی در افغانستان گردیده و من در صورت عدم اصلاحات بنیادی در این سیاست عواقب بهتری را در وضع کنونی کشور برای سیاست گذاران افغانی نیز سراغ ندارم. سیاست اقتصادی، اتحاد شوروی، اقتصاد پلان شده و مداخله دولت در زنده گی اقتصادی - اجتماعی جامعه افغانی - نسخه از قبل آماده شده و وارد شده به افغانستان بود که در مراحل اولی ایجاد انفراسترکچر اقتصادی (اعمار موصلات، مخابرات، ترانسپورت، منابع انرژی، شبکه های آبیاری و غیره) نقش مثبت و متریقی داشت و اما در مراحل بعدی به یکی از عوامل عمده باز دارنده انکشاف سریع اقتصادی - اجتماعی مبدل میگردید.

میدارند و مصروف اندوختن دارایی های منقول و غیر منقول از طریق چور و چپاول ملکیت‌های دولتی، عامه و شهروندان بی دفاع کشور اند. زورگویان در این امر ادارات مختلف ماشین دولتی کشور را نیز به نفع خویش استخدام نموده، توده های وسیع مردم افغانستان را کاملاً بیچاره ساخته اند.

مردم افغانستان با حوصله فراخ منتظر فرصتهایی بودند که در راستای تحقق پروسه توافقنامه بن در لویه جرگه اضطراری، لویه جرگه قانون اساسی و بالاخره بعد از انتخابات ریاست جمهوری دست دادند و میتوانستند این وضع را تغییر داده و قانونیت را در کشور بخاطر تامین عدالت برقرار سازند. و اما، با گذشت هر روز وضع بدتر شده می‌رود و هیچ اقدام جدی در جهت اصلاح آن صورت نمی‌گیرد. مردم افغانستان که هیچ مرجع داد خواهی برایشان باقی نمانده است، بکلی نا امید گردیده اند. همین ناامیدی باعث گسترش هرچه بیشتر فاصله میان اکثریت عظیم مردم کشور با حکومت میشود و دشمنان صلح، ثبات و دموکراسی در افغانستان از آن استفاده اعظمی می نمایند. به همین مناسبت است که متناسب با فاصله گرفتن مردم از حکومت، عملیات خرابکارانه مخالفین دولت نیز گسترش هرچه بیشتری پیدا مینماید، به عبارت دیگر، نیرومندی هرچه بیشتر مخالفین دولت و گسترش فعالیت آنها - نتیجه قانونمند عمیق شدن نارضایتی مردم و محروم شدن حکومت از پشتیبانی آنها می باشد.

اگر محافل حاکمه دولت منافع عده محدودی از گروه‌های تجرید شده جامعه را در نظر گیرد و نقش سرنوشت ساز توده های وسیع مردم را در حفظ و یا ذوال قدرت فراموش نمایند، از تاریخ کشور، به ویژه حوادث سه دهه اخیر، هیچ درس عبرتی نگرفته اند و فرجام المناکی در انتظار خواهند داشت. به عباره دیگر عدم مشارکت مردم در زنده گی سیاسی به مفهوم محروم شدن دولت از پشتیبانی آنها در شرایط کنونی بوده است. فقدان پشتیبانی مردم از دولت به مفهوم آغاز بحران قدرت در محافل حاکمه و پیدایش شرایط گوارا برای رشد و گسترش فعالیت‌های مخالفین نظام موجود در میان مردم است.

از این "غنیمت جنگی" نصیب همان گروه‌هایی شد که با خروج طالبان از شهر کابل وارد پایتخت شدند. ملیشه‌های نظامی مربوط به تنظیم‌های جهادی که در نیمه دوم سالهای ۱۳۷۰ (۱۹۹۱) از جانب طالبان خلع سلاح شده بودند، با غصب دیپوهای نظامی دولتی به سرعت غیر قابل‌تصوری دوباره مسلح شدند.

ادارات مرکزی و محلی در سراسر کشور به مانند سالهای ۱۳۷۱-۱۳۷۵ (۱۹۹۲-۱۹۹۶) میان نیروهای نظامی تنظیم‌های جهادی تقسیم شدند و دولت مرکزی تنها از نگاه شکلی به موجودیت خویش ادامه داد. این وضع متاسفانه بعد از انتقال قدرت در قوس سال ۱۳۸۰ (دسامبر سال ۲۰۰۱) به اداره موقت نیز حفظ گردید و تا امروز اقدامات جدی در راستای ایجاد ادارات کاری - تخصصی در کشور صورت نگرفته است. عملاً در سراسر کشور صدها مرکز قدرت وجود دارد که با مراکز بزرگتر در ارتباط اند و دولت مرکزی قادر به از بین بردن این ملوک‌الطوایفی در افغانستان نشده است. جامعه جهانی و حکومت مرکزی بر این واقعیت تلخ چشم می‌پوشند که حاکمیت کامل دولت مرکزی بر پایتخت نیز وجود ندارد، چه رسد به ولایات کشور، و قوانین دولتی بصورت گسترده از جانب زورگویان نادیده گرفته میشوند. این وضع در تمام ادارات دولتی و به ویژه ارگانهای قضائی کشور نیز با تمام پررویی به مشاهده میرسد. یک کارمند دولتی در ساحه صلاحیت خویش، هر آنچه میلش است، انجام میدهد و در برخی موارد حتی به دساتیر قاطع رئیس دولت نیز اعتنائی نمی‌نماید. زیرا همه مهره‌های اساسی ماشین دولتی به مراکز مختلف قدرت ارتباط داشته و از جانب آنها حمایت میشوند. معیار این حمایت تنها و تنها روابط قومی و تنظیمی بوده، اصل شایستگی نادیده گرفته شده، و مفهوم خویش را از دست داده است.

همه این مراکز قدرت دارای ذخایر سرشار سلاح و گروه‌های شبه نظامی و ملیشه‌های غیر قانونی اند که از طرق مختلف بر مردم افغانستان ظلم و ستم گوناگونی روا

۴. در قانون برای متخلفین از جرایم نقدی الی اشد مجازات پیشبینی گردد.

۵. در قانون مذکور، بخاطر تطبیق این برنامه و تعقیب اجرای آن در آینده، ایجاد لوای مستقل مجهز با تجهیزات نظامی پیشرفته زمینی و هوایی در چوکات اردوی ملی پیشبینی شود.

ب: حکومت باید خدمت همگانی و اجباری در صفوف قوای مسلح کشور را از طریق جلب و احضار جوانان واجد شرایط، در قانون ویژه مکلفیت نظامی، تسجیل نماید. مکلفیت خدمت در صفوف قوای مسلح افغانستان، دارای عنعنه تاریخی و مدرسه خوبی برای تربیت بدنی و ذهنی جوانان بوده است. نتایج مثبت بکار بردن این شیوه ایجاد اردوی ملی عبارت اند از:

۱. بسیاری از جوانان بی سواد، در زمان سپری نمودن خدمت عسکری از نعمت سواد بهره مند، و از نگاه فزیک و عقلانی به مردان نیرومند و با تجربه ئی مبدل میگردند.
۲. در مدت شش ماه اردوی ملی افغانستان از نگاه کمیت عساکر تکمیل خواهد شد و جزو تامهای گونه گون آن در تشکیل خویش هیچ کمبودی نخواهند داشت.
۳. در آینده نزدیکی افغانستان قادر خواهد بود، تا مصارف چنین اردو را مستقلانه و بدون مساعدت جامعه جهانی با استفاده از امکانات داخلی خویش متقبل گردد. در حالیکه افغانستان بدون مساعدت جامعه جهانی برای مدت طولانی قادر به ایجاد و حفظ اردوی ملی بر مبنای سیستم بکار بردن عساکر حرفوی نخواهد بود. اگر چنین اردویی ایجاد هم گردد، به مجرد قطع مساعدت کشورهای دوست، حفظ آن در محدوده امکانات کشور فقیری چون افغانستان نمی باشد.

ج: وزارت دفاع، وزارت داخله و ریاست امنیت ملی باید از تمام افسران اردو، پولیس و امنیت ملی تحصیل یافته حکومتهای سابقه که سن شان از ۶۵ سالگی تجاوز نکرده باشد، بدون هر نوع تبعیض، دعوت نمایند تا از داخل و خارج از کشور داوطلبانه به

ادامه سیاست کنونی، طوریکه در مقاله تحت عنوان "شمه یی از دشواریهای دوران گذار" شماره ۱۷ عقرب ۱۳۸۲ روزنامه اراده و مقاله تحت عنوان "چه باید کرد؟" شماره ۸ سرطان ۱۳۸۳ روز نامه انیس خویش، پیشبینی کرده بودم، وضع را بجایی خواهد کشانید که نه حکومت افغانستان و نه جامعه جهانی قادر به کنترل آن خواهد بود. عدم امکانات اصلاحات اداری بر مبنای اصول شایستگی، پاکی و تقوا و رجحان منافع اجتماعی و ملی بر منافع شخصی و گروهی در حال حاضر، ناشی از عدم موفقیت دولت در تامین ثبات و امنیت در کشور بوده است. در حالیکه به عقیده من تامین قانونیت، صلح و ثبات و امنیت پایدار در کشور تنها و تنها از طریق از بین بردن مراکز متعدد قدرت و ایجاد اداره سالم و دولت نیرومند مرکزی، ممکن خواهد بود. لذا، پیشنهاد مینمایم، تا قبل از آنکه هرچه بیشتر وضع در افغانستان به طرف عراقی شدن برود، حکومت باید هرچه زود تر به اقداماتی متوصل گردد:

اول - امنیت:

به عقیده من بخاطر تامین امنیت، تحقق برنامه آتی ضروری پنداشته میشود:

الف: حکومت باید برنامه اضطراری تحقق قانون حمل، نگهداری و استعمال سلاح را از طریق پارلمان افغانستان به تصویب رساند که در آن اصول آتی در نظر گرفته شوند:

۱. تمام افراد و گروههای مسلح ملیشه موظف گردند تا سلاح خویش را در همه ولایات کشور در مدت چهار ماه از تاریخ تصویب این برنامه، در مطابقت قانون، به ارگانهای موظف وزارت دفاع تسلیم دهند.
۲. در پروسه جمع آوری سلاح در برنامه مذکور، هیچ امتیازی برای اشخاص و یا گروههای معینی داده نشود و اصل تساوی حقوق شهروندان در برابر قانون جداً مراعات گردد.
۳. متخلفین به مثابه مجرمین جنگی، بدون در نظر داشت موقف اجتماعی، سیاسی و یا دولتی شان در محاکم نظامی مورد باز پرس قرار گیرند.

محتوای اصلاحات اداری در سه استقامت آتی خلاصه میشود:

الف: ساختار کابینه و ادارات مرکزی و محلی مربوطه آن، باید متناسب به مطالبات سطح رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه افغانی باشد. به عبارت دیگر، تعداد وزارتخانه ها و حجم ادارات مربوطه آنها، باید تا همان سطح محدود گردد که جوابگوی نیازمندیهای کنونی کشور بوده از تداخل صلاحیت ها و وظایف جلوگیری نموده و به کیفیت نتایج کار زبانی نرساند. کابینه کوچک و اما متحرک و کارا با ادارات مرکزی و محلی بازسازی شده آن مصارف بزرگ ماشین متورم دولتی کنونی را پائین آورده و امکان استفاده اعظمی را از نیروی بشری محدود کادری و تخصصی کشور مهیا میسازد. در عین زمان، معاشات کنونی ده ها هزار کارمند دولتی که در نتیجه از بین بردن تورم اداری بی کار میشوند، باید تا سه سال بعدی پرداخته شود. حکومت باید در همین مدت از طریق تدویر کورسها و تدریس کارمندان بیکار شده، امکانات کار را برای آنها در حرفه ها و رشته های جدید دولتی و تشبثات خصوصی آماده سازد.

ب: اعمار ساختمان ها و تهیه وسایل کار با استفاده از تکنالوژی معاصر و در هماهنگی با رشد و امکانات بشری به خاطر استفاده اعظمی از آنها، از اهمیت زیادی برخوردار است. به هیچ وجه قابل قبول نخواهد بود که ادارات دارای اهمیت دست اول بدون تعمیر مناسب و فاقد وسایل و تجهیزات لازمی و ادارات دارای اهمیت دست دوم و سوم طوری مجهز گردیده باشند که وسایل آن بیشتر از محدوده امکانات استفاده از آنها باشند.

ج: استفاده اعظمی از کادرهای موجود، یکی از وظایف اساسی و ضروری دولت است. همین حالا، در رشته های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و همچنین در ساحات اردو، پولیس و امنیت ملی، کادرها و متخصصین به حد کافی وجود دارند. و اما، به خاطر برخورد تبعیض آمیز با آنها و در مخالفت صریح با ماده پنجاهم قانون اساسی و

وظایف شان حاضر شوند. باچنین اقدام جسورانه سیاسی، در مدت شش ماه اردوی وپولیس ملی نیرومندی درمطابقت با مطالبات وضع دشوار امروزی افغانستان ایجاد خواهند شد.

همچنین، مجهز ساختن ریاست امنیت ملی با کدرهای تخصصی و باتجربه یی که امروز از ۹۰ درصد آنها، بخاطر بر خورد تعصب آمیز و حفظ سایکولوژی جنگ سرد، استفاده نمی شود، افغانستان را تائیک سال آینده موفق به کنترول کامل وضع در ارتباط به فعالیت شبکه های تروریستی و لانه های جاسوسی کشورهای خارجی و مافیای مواد مخدره، خواهد ساخت.

د: بخاطر تربیه کادر های جوان، هرچه زودتر باید، لیسه حربیه، حربی پوهنتون، اکادمی تخنیک و پوهنتون هوایی نظامی، دوباره فعال گردند و از استادان خانه نشین شده انها استفاده اعظمی صورت گیرد.

همچنین اکادمی پولیس هرچه بیشتر تقویه گردد و برای تربیه کادر های ورزیده امنیت ملی، اکادمی ویژه یی تاسیس و بخاطر بلند بردن سطح دانش افسران موجود، کورسهای قصیرالمدت و طویل المدت بصورت سیستماتیک، همه ساله دایر گردد.

دوم - اصلاحات اداری:

اداره دریک کشور از ارکان عمده متشکله دولت محسوب میشود. بدون اداره، دولت موجودیت خویش را از دست میدهد. همچنین کیفیت اداره نقش تعیین کننده یی در ضعف و عقبمانی و یا انکشاف سریع و نیرومندی یک دولت دارد. به همین مناسبت است که به عقیده من، اصلاحات اداری در ارگانهای اجرائیوی و قضائی کشور، در شرایط کنونی، از اولویت های تاخیر ناپذیر بوده است.

د: تربیت سیستماتیک متخصصین و کارشناسان موجود و آشنائی آنها با شیوه اداره و آخرین دستاورد های علمی - تخنیکی، از اهمیت زیادی برخوردار است. دولت باید توجه زیادی را به این امر معطوف سازد. بلندبردن سطح تخصصی کادرهای موجوده و تربیه کادرهای جوان باید متمم یکدیگر باشند.

سوم - برنامه اقتصادی :

اصل اقتصاد بازار که در ماده دهم قانون اساسی تسجیل شده است، به هیچ وجه به مفهوم حضور کامل آن در شرایط کنونی نیست. مطرح ساختن این اصل به مفهوم قرار دادن یک هدف اساسی در برنامه اقتصادی دولت محسوب میشود، که باید زمینه لازمی و ضروری را برای رسیدن به آن مساعد سازد. اگرما دست روی دست هم بگذاریم و فکر کنیم که بازار بر مبنای قانونمندی روابط متقابل عرضه و تقاضا بخودی خود عمل می نماید وهمه مسائل طبق مراد به پیش میرود و مداخله دولت در تضاد با این اصل قرار میگیرد، اشتباه بزرگی مرتکب میشویم. طوریکه قبلاً به آن اشاره شد، افغانستان در مرحله گذار از بقایای مناسبات قبیلوی - قومی اقتصاد طبیعی نیمه کالایی به مناسبات پیشرفته کالایی و سرمایه داری قرار دارد. اگر دولت به تسریع این گذار مساعدت جدی نکند، این پروسه نهایت طولانی و پراز درد و عذاب وحتى انفجارات اجتماعی خواهد شد. زمانیکه در ماده ۴۳ قانون اساسی افغانستان، اصل اجباری بودن تعلیمات متوسطه تسجیل گردیده، به مفهوم تحقق آنی آن نمی باشد، بلکه به مثابه هدف عمده در ساحه معارف مطرح شده، که برای رسیدن به آن راه درازی در پیش است و باید زمینه های تحقق آن آماده گردد.

لذا، بخاطر فراهم ساختن شرایط تحقق اقتصاد بازار انکشاف یافته در شرایط کنونی افغانستان به عقیده من، مداخله محدود دولت در امور اقتصادی آتی ضروری پنداشته میشود:

اعلامیه جهانی حقوق بشر، اکثریت قاطع آنها بیکار و یا به خاطر معیشت خانواده های شان مصروف امور غیرمسلمکی و حتی دست فروشی درجاده های شهرهای کشور اند.

در اخیر ماده پنجاهم قانون اساسی تسجیل شده است که "اتباع افغانستان براساس اهلیت وبدون هیچگونه تبعیض وبه موجب احکام قانون به خدمت دولت پذیرفته میشوند".

در بند دوم ماده ۲۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر گفته شده است: "هرکس حق دارد که با تساوی شرایط، به مشاغل عمومی کشور خود نایل آید".

اکثریت قاطع کادرهای مسلمکی موجود در ساحات ملککی ونظامی مربوط به همان بخشی از هموطنان ما اند که در حکومت های قبلی مصروف خدمت به وطن بودند. برخورد تبعیض آمیز با کسانیکه ۹۹ درصد آنها در زمان کارشان از ادارات دولتی سود شخصی نبرده اند و صادقانه در خدمت مردم خود بودند، بر روند انکشاف اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی وتامین سریع امنیت در کشور تاثیر نهایت منفی وارد نموده است. با مشاهده این وضع، ده ها هزار متخصصین رشته های مختلفی که در مهاجرت به سر میبرند از عودت به وطن امتناع ورزیده، منتظر شکستن یخ ها و از بین رفتن سایکلوژی مسلط کنونی جنگ سرد در افغانستان میباشند. به عقیده من، درهمه امور و به ویژه در استفاده از کادرها باید جز اصل اطاعت از قانون و شایستگی درکار، هیچ نوع ملاحظه دیگری در نظر گرفته نشود. به گونه مثال، در ارتباط به عدم استفاده معقول از کادرهای ملی، میتوان گفت که برای پارلمان و در مجموع برای کشور، نهایت تحقیر آمیز است که یک عضو پارلمان بنگله دیش و یا کدام کشور دیگر به و کلا افغانستان مانند متعلمان مکتب آموزش امور پارلمانی دهد. در حالیکه در پارلمان افغانستان و خارج از آن دانشمندانی داریم که در مطابقت با بلندترین سطح معیارهای جهانی قادر به اجرای به مراتب بهتر این امر به زبان مادری وکلا بوده اند. پاسخ این پرسش نیز دلچسپ است که چه مقدار پول مساعدت های کشورهای دوست به مردم افغانستان، نصیب این معلمین خارجی شده است.

اعمار سریع انفراسترکچر اقتصادی در چوکات سکتور دولتی افغانستان میسر است. دولت با اعمار سرکها، خطوط آهن، پل ها، بنادر، بندها، شبکه های آبیاری، مخابرات پیشرفته و منابع انرژی، در واقعیت امر سکتور خصوصی را در سرمایه گذاریها در ساحات مختلف اقتصادی مساعدت و سببایدی می نماید و زمینه را برای رشد و انکشاف سریع آن مساعد می سازد. حضور سهم مالکیت دولت در انفرسترکچر اقتصادی کشورهای پیشرفته تا همین حالا محسوس است، چه رسد به کشورهای که در مراحل ابتدائی رشد مناسبات سرمایه داری قرار دارند. در بریتانیای کبیر خطوط آهن فقط در دهه گذشته در زمان حکومت مارگریت تاچر از ملکیت دولتی خارج و خصوصی گردید. سهم دولت فرانسه در ترانسپورت هوایی تا امروز مشهود است و از قبیل آن، مثالهای زیادی در کشورهای دیگر جهان نیز وجود دارند.

خلاصه اینکه، امروز افغانستان در مرکز توجه جامعه جهانی قرار دارد و دولت مکلف است که قبل از همه ازین چانس بزرگ استفاده نموده و در ساحه اقتصادی به جرئت با استفاده از مساعدتهای کشورهای دوست به اعمار سریع انفرسترکچر اقتصادی مبادرت ورزد.

ب : کنترل بانک مرکزی بر بانکهای خصوصی و سیاست پولی کشور باید نیرومند گردد. امروز، اکثریت بانکهای خصوصی مفاد خویش را به حد اعظمی آن بالا میبرند. و به منافع ملی کشور کمتر توجه روا میدارند. عده ئی ازین بانکها بوسیله قانونی و رسمی فرار سرمایه از کشور مبدل شده اند. بانک مرکزی اگر بر سفید سازی پولهای سیاه و فعالیتها غیرقانونی گونه گون در بانکهای خصوصی چشم می پوشد، باید حداقل، از بیرون شدن غیر موجه اسعار خارجی از کشور، بر مبنای قانون، جداً جلوگیری نماید. دولت باید به اقدامات جدی در از بین بردن فعالیتها غیرقانونی در ساحات مختلف اقتصادی سایه یی مبادرت ورزد و تا زمانیکه موفق به از بین بردن کامل این فعالیتها میشود، جلو فرار سرمایه های هنگفتی را که ازین طریق تجمع می کند، بخارج از کشور بگیرد.

الف - انفراسترکچر اقتصادی افغانستان (مواصلات، بندهای آب، شبکه های

آبیاری، ترانسپورت، منابع انرژی وغیره) افغانستان، در نتیجه جنگهای ۲۵ ساله کاملاً تخریب شده است.

اعمار انفرستراکچر اقتصادی، گسترش و نیرومندی آن در مطابقت با نیازمندیهای امروزی، ضرورت به سرمایه گذاری های عظیمی دارد. و اما بازگرداندن پول سرمایه گذاری شده در ساحات اقتصادی زیر بنائی به زمان طولانی تری نیاز دارد. از جانب دیگر متشبهین داخلی و خارجی در شرایط نا امنی وعدم موجودیت ثبات مطمئن در هیچ کشوری به سرمایه گذاری های بزرگ مبادرت نمی ورزند. آنها عمدتاً به سرمایه گذاری در ساحات تجارت داخلی و خارجی و صنایع خفیفه که دوران سرمایه در آنها سریع است، و در مدت کوتاهی مفاد زیادی به بار می آورد، تمایل بیشتری نشان میدهند. در حالیکه اعمار انفرستراکچر اقتصادی، اقلیم مناسبی را برای سرمایه گذاری های متشبهین داخلی و خارجی آماده میسازد و آهنگ سریع رشد اقتصادی را تضمین می کند. لذا، اعمار انفرستراکچر اقتصادی، از اولویت های برنامه های انکشافی هر کشور جهان است، که بدون آن چرخ اقتصادی از جا نمی جنبند.

متأسفانه، درین پنج سال در افغانستان به این الفبای سیاست اقتصادی توجه لازمی صورت نگرفت و محافل حاکمه منتظر عمل کرد قانونمندی اقتصاد بازار و سرازیر شدن سرمایه های داخلی و خارجی در انفرستراکچر اقتصادی کشور بودند. واما، در شرایط عدم موجودیت بازار سراسری ملی انکشاف یافته، عملکرد قانونمندی بدون نوسانات آن، یک توقع غیر واقعبینانه و تخیلی خواهد بود. در شرایط کنونی افغانستان، باید هرچه زودتر، زمینه را برای رشد سریع مناسبات سرمایه داری از طریق درهم شکستن زنجیرهای بقایای مناسبات طبیعی ونیمه کالائی قبیلوی - قومی مساعد ساخت. رسیدن به این هدف در شرایط افغانستان امروزی، تنها و تنها از طریق جلب کمکهای جامعه جهانی به

تصویب رسد تا از طریق پرسش قانونی از این تاجران و سرمایه گذاران ضد منافع ملی و وضع جریمه های سنگین و صدور حکم مدارج مختلف زندان بر آنها، از لجام گسیختگی و هرج و مرج در بازار جلوگیری بعمل آید.

علاوه بر آن یکی از وسایل مهم و مشروع در مرحله گذار از بقایای مناسبات عقب مانده اقتصاد قبیلوی - طبیعی و نیمه کالایی به مناسبات پیشرفته سرمایه داری - مداخله دولت در بازار داد و ستد بوده است. حکومت باید در کنار جلوگیری از تورم پولی از طریق رقابت در تجارت مواد مورد ضرورت اولیه از قبیل آرد، بوره، روغن، نمک، گوگرد، صابون، پترول، دیزل، تیل خاک و گاز مایع با تاجران سکتور خصوصی رقابت نماید، تا رشد غیرطبیعی و غیر موجه قیمت ها را مهار نماید.

مداخله دولت در بازار، با عرضه جنس با قواعد و مقررات اقتصاد بازار مطابقت ندارد، اما مداخله دولت در بازار با عرضه پول نهایت مضرتر از مداخله دولت در بازار با عرضه جنس است. بانک مرکزی ماهانه در حدود ۴۰ میلیون دالر را در بازار صرافی کابل به فروش میرساند و بدینگونه قیمت افغانی را ثابت نگه میدارد و از رشد قیمت اسعار خارجی، متناسب با بالا رفتن قیمت کالاهای دیگر، بصورت مصنوعی جلوگیری می نماید. ولی اگر این مداخله بانک مرکزی در بازار اسعار متوقف شود، منجر به بحران انفجاری اقتصادی در آینده میگردد. همین سیاست پولی صندوق وجهی بین المللی (IMF) International Monetary Fund که بر افغانستان تحمیل شده است، در عده یی از کشورهای دیگر و از جمله در روسیه و عده یی از کشورهای امریکای جنوبی امتحان شده است و بحران عمیق اقتصادی در پی داشته است، حفظ مصنوعی قیمت پول ملی در برابر اسعار خارجی، کشور را به بازار فروش اموال خارجی مبدل میسازد. زیرا قیمت تمام کالاها، که در افغانستان عمدتاً وارداتی اند، بخاطر عدم موجودیت بازار انکشاف یافته سراسری ملی، محدودیت حجم عرضه و فقدان رقابت گسترده، توسط عده محدودی از تاجران بزرگ دکته میشود و

به عقیده من، سرمایه داران باید تشویق شوند تا بجای خروج سرمایه هایشان به خارج، در داخل کشور سرمایه گذاری نمایند و در صورت چنین اقدام از جانب آنها، در مورد منبع پول آنها تا سال ۲۰۱۰ سوالی مطرح نگردد.

تورم پولی (انفلاسیون) و بلند رفتن قیمت‌ها در شرایط گونه گونه هم‌ه دولتها، بویژه در شرایط کشورهای در حال رشد، یک امر اجتناب ناپذیر است. و اما مهار کردن آن، در محدوده معقولی که به یکی از عوامل تسریع کننده آهنگ رشد اقتصادی مبدل گردد، از خبره گی و مهارت بانک مرکزی خواهد بود. به هیچ صورت، قابل قبول نیست که درین مدت پنج سال قیمت‌های اموال مورد ضرورت اولیه از قبیل آرد، بوره، گوشت، چوب، تیل خاک، دیزل، پترول، گازمایع و غیره از صد الی سه صد درصد بالا رفته است. این وضع باعث انزجار مردم از دولت و بیچاره گی اقشار مختلف شهروندان و بویژه آنهایی گردیده است که بیکار اند و یا مانند معلمان، مامورین و کارمندان دولت عواید ثابت دارند.

باید هرچه زودتر جلو نشر بانک نوت اضافی و تورم پولی و همچنین کریدت لجام گسیخته حکومت توسط بانک مرکزی گرفته شود و این عمل در مطابقت با معیارهای دقیق و شرایط ویژه کشور محدود و تنظیم شود. امروز، زنده گی ۹۰ درصد مردم افغانستان در سطح پائین تر از مرز رفع احتیاجات امتعه مورد ضرورت اولیه خانواده ها و به عبارت دیگر در مدارج گونه گونه فقر قرار دارند. این وضع باعث نارضایتی عمیق اکثریت قاطع مردم از دولت گردیده است.

در مراحل ابتدایی رشد اقتصاد بازار عده یی از تاجران بزرگ تجارت امتعه مورد ضرورت اولیه را که مفاد هنگفتی به بار می آورد، در انحصار خویش می آورند و قیمت هارا در بازار به زعم و صوابدید خویش تعیین میکنند. آنها به ویژه در شرایط ضعف دولت مرکزی و موجودیت تعدد مراکز قدرت، مستهلکین را ظالمانه مورد چور و چپاول قرارداده، توده های وسیع مردم را هرچه بیشتر به گودال فقر و بدبختی میرانند. باید هرچه زودتر قانون مبارزه با انحصار در خرید، فروش و تولید اموال و یا عرضه خدمات به

آوری زمینه های لازم برای رشد سریع سرمایه گذاری ها در افغانستان میباشد. از جانب دیگر ضرورت است، تا صندوق سرمایه گذاری در افغانستان در چوکات اطاقهای تجارت افغانستان ایجاد و کمک های بلاعوض و یا بدون ربح کشورهای دوست به آن جلب شوند. باید امکانات نهایت سهلی برای مولدین داخلی به ویژه مولدین کوچک و متوسط بخاطر اخذ قرضه های بدون ربح و یا دارای یک تا دو درصد ربح از صندوق مذکور فراهم گردد.

بدینگونه، در آینده نزد یک شرایط گوارای ظهور طبقه نیرومند متوسط در افغانستان پدید خواهد آمد، که در عرصه سیاسی، تاثیر نهایت مثبتی در جهت اعتدال گرائی وارد خواهد نمود. در نتیجه در دوران کنونی گذار، پیشنهادات خویش را در طرح استراتژی اقتصادی بازار در افغانستان، چنین خلاصه مینمائیم .

۱- از بین بردن عدم توازن رشد سکتور خصوصی میان ساحات تجارت و تولید، از طریق سرمایه گذاری های دولتی در اعمار انفراسترکچر تولیدی، سیاست حمایتی در وضع مالیات بخاطر حمایه از سرمایه گذاران ملی در ساحه تولیدات و وضع مالیات معقول بر واردات کالاهایی که شبیه آنها، با حفظ کیفیت، در داخل کشور تولید میشوند.

۲- از بین بردن انحصار در خرید و فروش کالاها و به ویژه، خرید محصولات دهاقین برای صادرات و فروش امتعه مورد اولیه وارداتی و خدمات اجتماعی، از طریق رقابت دولت در بازار.

۳- حمایه اقشار فقیر جامعه از طریق توزیع عادلانه عایدات ملی.

۴- از بین بردن بیکاری و فقر زدایی از طریق سرمایه گذاری های دولتی، در ایجاد شبکه وسیع تخنیکم ها و کورس های قصیرالمدت و طویل المدت بخاطر تربیه کارگران ماهر، اعمار انفراسترکچر اقتصادی و تولید کالاهایی که متشبتین خصوصی علاقه مندی و یا امکانات مالی سرمایه گذاری را در آنها ندارند. عدم توجه سریع به سرنوشت بیشتر از ۵,۲ میلیون افراد قادر به کار که ارتش عظیم بیکاران و در حدود ۳۰ درصد نیروی بشری قادر به کار را تشکیل میدهند، باعث شدت هر چه بیشتر نا رضایتی مردم از حکومت گردیده و زمینه را برای گسترش دامنه

باگذشت زمان هرچه بیشتر بالا می‌رود. به عبارت دیگر، پول افغانی در برابر اجناس ارزش خویش را باگذشت زمان از دست می‌دهد، و اما ارزش آن در برابر اسعار خارجی از جانب بانک مرکزی بصورت مصنوعی ثابت نگه داشته می‌شود. بر مبنای ارزیابی من در آغاز سال ۲۰۰۷ با در نظر داشت سطح رشد قیمت کالاهای مورد ضرورت اولیه خانواده‌ها در پنج سال اخیر قیمت واقعی یک دلار امریکایی در حدود ۲۵۰ افغانی بوده است. در حالیکه در تمام این مدت قیمت یک دلار بخاطر عرضه مقادیر زیاد آن از جانب بانک مرکزی در سطح ۴۸ - ۵۰ افغانی به صورت مصنوعی حفظ گردیده است. به عبارت دیگر حکومت تاجران را به خاطر هر دلار در حدود ۲۰۰ افغانی سبسایدی می‌کند. تاجران افغانی با دلار ارزان که با سبسایدی دولتی در بازار به دست می‌آورند، در خرید کالاهای آماده از کشورهای خارجی و وارد نمودن آنها به کشور نفع زیادی می‌برند.

برخلاف قیمت تمام شد تولیدات داخلی بخاطر رشد قیمت مواد خام و نیروی کار چنان بالا می‌رود، که قادر به رقابت با تولیدات مشابه کشورهای دیگر در بازارهای ملی و بین‌المللی نمی‌باشند. بدینگونه کسربیلانس تجارت خارجی عمیق تر شده می‌رود. بهترین مثال آن تجارت افغانستان با کشورهای همسایه به ویژه پاکستان و ایران می‌باشد. کشورهای مذکور با سوء استفاده از مجبوریت های افغانستان قیمت اموال خود، از آن جمله مواد ساختمانی راکه، به آنها در بازار افغانی تقاضای زیاد وجود دارد، بصورت سیستماتیک، نهایت ظالمانه و چپاولگرانه بالا می‌برند. کسرعظیم بیلانس تجارتي افغانستان با ایران و پاکستان - ناشی از، عمدتاً یکجانبه بودن تجارت با این کشورها بوده است.

به عقیده من، باید هرچه زودتر، به این سیاست ناکام پولی و مالیاتی در افغانستان خاتمه داده شود. ضرورت است تا هرچه سریعتر از طریق بکار بردن میکانیسم وضع معقول مالیات بر واردات، تولیدات صنعتی و زراعتی ملی مورد حمایت دولت قرار گیرند. سیاست مالیاتی با محتوای حمایتی، از تولیدات داخلی - یکی از عناصر عمده فراهم

چهارم - در ساحت فرهنگی :

در برنامه فرهنگی نقش گسترش شبکه سوادآموزی از اهمیت زیادی برخوردار است. امروز در حدود ۳۰ درصد مردم افغانستان از نعمت سواد بر خوردار اند. با سواد ساختن بقیه ۷۰ درصد نفوس افغانستان در مدت نهایت ده سال باید بر مبنای تحقق یک پروگرام دقیق و علمی روی دست گرفته شود.

عملی نمودن ماده ۴۳ قانون اساسی در ارتباط به تامین تعلیمات متوسط اجباری به زمان لازم و فراهم آوری امکانات، مربوط میگردد. اما طرح برنامه جدی و عملی به خاطر رسیدن به این هدف از ضروریات جدی محسوب میشود. در این مورد به تعلیمات نسوان باید توجه بیشتری صورت گیرد و به خاطر بلند بردن سطح آگاهی مردم در ارتباط به ضرورت یکسان تعلیمات برای پسران و دختران، برنامه گسترده یی از جانب حکومت، جامعه مدنی کشور و رسانه های اطلاعات جمعی، طرح و مورد تطبیق قرار گیرد.

در شرایط کنونی به خاطر ضرورت نهایت زیادی برای کارگران ماهر در اعمار مجدد کشور ویران شده، قبل از همه باید شبکه وسیع تخنیکم ها و کورس های تربیه افراد ماهر در امور مختلف ساختمان تعمیرات، سرک ها بندها، شبکه های آبیاری، مخابرات، ترانسپورت، معادن، برق، نفت، گاز، صنایع پتروشیمی و غیره در سراسر کشور ایجاد گردد چنین شبکه تعلیمی، امکان مصروفیت کاری را برای ۲.۵ میلیون ارتش بیکاران افغانستان در داخل کشور فراهم نموده، باعث تشویق مهاجرین افغانی به خاطر عودت به وطن خواهد شد و زمینه ورود کارگران ماهر خارجی را با گذشت زمان محدودتر خواهد ساخت. حل معضله بیکاران بر بلند بردن سطح زنده گی مردم و گسترش سطح پشتیبانی آنها از دولت، تاثیر مثبت وارد و آهنگ رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی افغانستان را تسریع و به استحکام صلح و ثبات در کشور، مساعدت جدی خواهد نمود.

جنگ و بی ثباتی در افغانستان مساعد خواهد نمود.

در اخیر باید گفت، که در شرایط کنونی افغانستان در حال گذار، ستراتیژی اقتصادی بازار لیبرال، دور از واقعیت های جامعه افغانی بوده، ادامه آن، پرتگاه میان سطح زندگی یک اقلیت کوچک، و اکثریت قاطع جامعه افغانی را عمیق تر خواهد ساخت و در فرجام، منجر به بحران و حتی انفجارات اجتماعی خواهد شد.

به عقیده من، در شرایط گذار از مرحله ابتدایی رشد مناسبات سرمایه داری به مناسبات پیشرفته کالایی و سرمایه داری، ستراتیژی اقتصادی بازار اجتماعی، با در نظر گرفتن شرایط ویژه جامعه افغانی و اصلاحات ضروری در آن، یگانه الیترناتیف معقول و مؤثر خواهد بود.

بازار اجتماعی - ستراتیژی اقتصادی است، که در عده یی از کشورها، از آنجمله کشورهای آلمان فدرال و اطریش، حقانیت خویش را در زندگی به اثبات رسانیده است. و اما در شرایط کشورهای عقب مانده و به خصوص افغانستان، که جنگ و بی امنیتی در آن گسترش میابد، عنصر اجتماعی آن همزمان با سرمایه گذاری های دولت در تجارت و تولید، باید نهایت پررنگ گردد.

در صورت عدم توجه به پیشنهادات فوق، بحران دولتی (بحران سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی)، که در آغاز سال ۲۰۰۶ علایم آن برجسته تر گردید، به یکی از عوامل جدی گسترش هرچه بیشتر نارضایتی اکثریت ۹۰ درصد جامعه افغانی مبدل میگردد. این واقعیت به نوبه خویش دولت را از پشتیبانی توده های وسیع مردم هرچه بیشتر محروم و ساحه عملیات نظامی مخالفین دولت و تأثیرات ایدیولوژیکی بنیاد گرایی را در سراسر کشور گسترده تر خواهد ساخت.

حفظ محیط زیست از وظایف درجه اول دولت و مردم افغانستان است. با از بین بردن تعدد مراکز قدرت از طریق جمع آوری سلاح، نیرومندی دولت مرکزی و تامین قانونیت در کشور، جلوگیری غیرقانونی جنگلات، استفاده غیر فنی از معادن، منابع آب، چراگاه ها و زمین های زراعتی افغانستان گرفته خواهد شد. طبیعت زیبا و وحشی افغانستان در آینده به سرزیر شدن سیلی از سیاحان به کشور کمک نموده و صنعت توریسم به یکی از منابع سرشار عواید ملی افغانستان مبدل خواهد شد. به همین مناسبت است، که حفظ محیط زیست باید به یک مفکوره ملی و شعار سراسری مردم افغانستان مبدل شود. حکومت، جامعه مدنی و رسانه های اطلاعات جمعی، باید در این راستا، بخاطر بلند بردن سطح آگاهی مردم کشور، پروگرامهای منظمی را شامل برنامه های کاری خویش سازند.

پنجم - در ساحت اجتماعی:

در ساحت اجتماعی دولت باید قبل از همه به صورت دقیق تعداد نفوس کشور را با مشخصات عمده آن تعیین نماید. محل سکونت اصلی و فعلی، جنسیت، عمر، سواد، درجه ورشته تحصیل و سلامت جسمی باید شامل مشخصات عمده اتباع کشور گردند. ارتباط قومی به هیچ صورت شامل مشخصات سند تابعیت نگردد، تا تنها هویت افغانی هر شهروند منبع غرور ملی و پیوند میان تمام مردم افغانستان باشد. درک این مطالب، برنامه های دولت را در تمام ساحت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نهایت دقیق و هدفمند گردانیده و به متشبیثین داخلی و خارجی امکان تعیین روشن محدوده بازار فروش کالاها، نوع و مقدار سرمایه گذاری را مهیا خواهد ساخت. تعیین تعداد و محل سکونت شهروندان، امکان مشخص ساختن دقیق سهم ساکنین هر حوزه انتخاباتی و کوچی ها را در شوراهای ولسوالی، ولایتی و ملی به وجود میآورد و بخشی از دشواری های جدی انتخاباتی را در آینده از بین میبرد. لذا ثبت و شمارش و راجستراحوال نفوس کشور بر مبنای توزیع تذکره، از اولویت های مبرم برنامه اجتماعی است که باید همزمان با جمع آوری سلاح همین امروز در دستور روز قرار گیرد. در میان انبوهی از معضلات اجتماعی، به برخی از آنها که ضرورت به توجه عاجل دارند، مختصراً اشاره مینمایم:

در شرایط موجود، به هیچ وجه به خیر و صلاح کشور نیست تا در هر ولایت یک پوهنتون باشد. زیرا کمبود استادان عامل پائین آمدن زیاد سطح دانش تخصصی فارغ التحصیلان گردیده، باعث ضیاع وقت نسل جوان کشور میشود. محدود ساختن تعداد آنها به سه الی چهار پوهنتون در تمام کشور و بلند بردن چند برابر ظرفیت های آنها از نگاه سطح دانش استادان و کمیت پذیرش محصلان و همچنین نصاب تحصیلی نوین و شیوه تدریس معاصر، باعث بلند بردن سطح دانش تخصصی کادرهای جوان کشور گردیده، امکان کاریابی سریع را برای فارغ التحصیلان پوهنتون ها فراهم خواهد ساخت. در تربیه کادرهای ملی توجه جدی به تربیه دکتوران زن، به ویژه در رشته های ولادی و نسایی به خاطر جلوگیری از تلفات مادران و اطفال در هنگام ولادت، از اولویت های شماره یک برنامه های فرهنگی دولت به حساب میاید.

ایجاد مکاتب حرفوی موسیقی، تیاتر، سینماتوگرافی، رسامی، نقاشی، مجسمه سازی، میناتور، خطاطی و صنایع دستی، به حفظ عنعنات هنری و رشد استعداد های جوان در کسب هنر معاصر جهانی مساعدت خواهد کرد. در صورت توجه دولت به هنرهای زیبا، که افغان ها در آنها استعداد میراثی دارند، به مرور زمان باعث درخشیدن فرهنگ افغانی، مانند تمدن عصر کوشانی ها و تیموری ها خواهد شد و فرهنگ بشری راهرچه بیشتر معمور خواهد ساخت.

توجه به مراکز تحقیقاتی و به ویژه نیرومندی هرچه بیشتر اکادمی علوم افغانستان و باز گردانیدن مرکز تحقیقات باستانشناسی توأم با موزیم کابل به آن، دولت را در آینده از نگاه مشوره های علمی و آماده سازی برنامه ها، در تمام ساحات مورد نیاز، و در مطابقت با شرایط افغانستان، توسط کادرها و دانشمندان افغانی، تامین خواهد کرد.

در ساحه حفظ آثار باستانی، حکومت باید هرچه زودتر جلو حفریات غیر رسمی دشمنان فرهنگ ملی و باستانی افغانستان را بگیرد و از قاچاق آثار باستانی به خارج از کشور جلوگیری نماید. در این امر، باید و ظایف جدی تری به والیان سپرده و در قانون حفظ آثار باستانی به متخلفین مجازات سنگینی پیشبینی شود.

ب - بازمانده گان شهدا و اطفال بی سرپرست :

بازمانده گان شهدای جنگ های ۲۵ ساله اخیر، صرفنظر از آنکه مربوط به کدام اداره دولتی بودند، ضرورت به غمخواری دولت را دارند. دولت حداقل باید در کار یابی و تهیه سرپناه برای آنها حق قدامت قایل گردد. و اما در ارتباط به اطفال بی سرپرست، دولت مکلف است تا با اعمار شبکه شیرخوارگاه ها، کودکانها و مکاتب با لیلیه های پسرانه و دخترانه در تمام ولایات، از آنها واریسی نماید و تربیت کامل فزیک و عقلائی آنها را تا فراغت از مکاتب بعهدہ گیرد. توجه به این مسائل به سلامت معنوی و امنیتی جامعه در مجموع مساعدت جدی خواهد کرد. در غیر آن اطفال بی سرپرست که تعداد آنها در افغانستان به ده ههزار میرسد و تنها در شهر کابل در حدود ۶۰ هزار آنها در جاده هاپرسه میزنند و به گدائی و کارهای دشوار امرار معیشت مینمایند، به منبع جدی جرایم و بیماریهای گونه گون اجتماعی مبدل خواهند شد.

ت - کارمندان دولت :

توجه عاجل به وضع معلمان، مامورین و کارمندان دولت در ساحه ملک و نظامی، از وظایف عمده دولت بحساب میرود. علاوه بر جستجوی راه های حل مشکل بی سر پناهی این قشر با اهمیت جامعه، باید هرچه عاجلتر اقداماتی صورت گیرد تا معلمان، مامورین و کارمندان دولت از امکان دریافت حقوق مناسبی برخوردار گردند که حداقل احتیاجات ضروری یک خانواده را رفع نماید. از آنجایی که قانونمندی رقابت، بخاطر عدم رشد لازم مناسبات سرمایه داری در افغانستان، مانند کشورهای پیشرفته عمل نمی کند، بازار های مواد مورد ضرورت اولیه شهروندان از قبیل: گاز مایع، پترول، دیزل، روغن، آرد، برنج، صابون و غیره عمدتاً، در انحصار عده محدودی از تاجران است و آنها به میل و رغبت خود شان، بدون در نظر گرفتن مفاد عادلانه، قیمت ها را به حد اعلی آن بالا میبرند، معلمان، مامورین و کارمندان دولت را بخاطر رفع احتیاجات اولیه شان، وادار به

الف - معضله معلولین و معیوبین :

بخاطر عدم موجودیت احصائیه دقیق، تعداد تخمینی معلولین کشور به خاطر جنگ های ۲۵ ساله داخلی رقم درشتی - در حدود یک میلیون نفوس کشور را تشکیل میدهد. توجه جدی به دشواریهای این هموطنان ما، از وظایف عمده دینی و اخلاقی دولت بوده است. قبل از همه، در پروسه ثبت و شمارش نفوس کشور بر مبنای سند تابعیت، باید رقم دقیق معلولین و معیوبین مشخص گردد. علاوه بر آن همه آنها از نگاه شدت معلولیت و معیوبیت به سه درجه منقسم شوند.

- معلولین و معیوبین درجه ۱، آنهایی اند که به کلی توانائی کار را از دست داده اند و هیچ نوع منبع درآمد به خاطر معیشت خویش ندارند. دولت مکلف است تا با سازمان دادن انواع مختلف خدمات و مساعدت ها، به شمول اعمار شبکه لیلیه های اختصاصی در تمام ولایات کشور، به حل عادلانه این مشکل اجتماعی پردازد.

- معلولین و معیوبین درجه ۲، افرادی اند که قسماً توانائی کار را از دست داده اند. دولت باید زمینه کار را در سکتورهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه طوری مهیا سازد، تا از این امکانات قسمی آنها استفاده صورت گیرد و افراد مذکور قادر به رفع بخشی از احتیاجات خویش گردند. دولت باید سهولت هایی را به وجود آورد تا با عرضه مساعدت های ماهوار و خدمات ضروری به رفع کمبودی های لازمی احتیاجات آنها پردازد.

- معلولین و معیوبین درجه ۳، همان افرادی اند که توانائی کامل کار را در برخی از عرصه های تولیدی و یا کار فکری دارند. دولت باید برای این کتگوری شهروندان زمینه کاریابی را در همان عرصه هایی، که آنها امکان کار را دارند، مهیا سازد، تا تمام احتیاجات زنده گی خویش را خودشان رفع نمایند.

برخوردار است. دولت باید طرح و تصویب برنامه دقیق و همه جانبه مسائل مربوط به ملکیت و مناسبات ارضی و حل عادلانه منازعات ناشی از آنها را بخاطر استقرار نظم و ثبات در جامعه، در اولویت اقدامات بنیادی خویش قرار دهد.

به عقیده من، اساس برنامه مذکور را باید توجه جدی به استحکام پایه حقوقی مسایل مربوط به ملکیت و مناسبات ارضی تشکیل دهد. به عباره دیگر تصویب قوانین، مقررات و لوایحی که تمام جوانب موضوع را مبتنی بر یک نظم حقوقی سازد، مسئله‌ی است که از اهمیت ویژه میتودولوژیک در برنامه دولت برخوردار خواهد بود.

ملکیت و مناسبات ارضی در افغانستان، بخاطر کمبود اراضی تحت زرع همواره منبع تشنجات اجتماعی و منازعات مضمن بوده است. جنگهای بیست و پنج ساله معضلات نوینی را در این زمینه خلق نموده که فشرده آنها عبارت انداز:

- ضعف و حتی خلای دولت مرکزی و در نتیجه آن عدم موجودیت قانونیت در کشور، باعث هرج و مرج، از بین رفتن نظم عنعنوی پارینه در تمام ساحات زندگی اجتماعی و به خصوص در ارتباط به ملکیت و مناسبات ارضی گردیده است.

- تخریب زیربنای اقتصادی در شهر و روستا و گسترش فقر و بیکاری که در نتیجه آن کمیت دهاقین بی زمین و کم زمین روستاهای کشور نهایت با لارفته و به عدالت اجتماعی آسیب زیادی رسیده است.

- مهاجرت و بیجا شدن بیش از ثلث نفوس کشور و عودت چند خانواده بجای هر یک از خانوادهای بیجا شده، بخاطر از دیاد نفوس، در حالیکه ساحه ملکیت شان ثابت باقی مانده و معضله کمبود زمین را چند برابر ساخته است.

- املاک خصوصی، عامه، دولتی، وقفی و کمو نهایی روستائی از جانب زورگویان و تفنگ بدستان مورد تعرض قرار گرفته و با سوء استفاده از ماشین دولتی و با اعمال فشار و ترتیب اسناد جعلی، غصب و در بسیاری از موارد، چند بار مورد خرید و فروش غیرقانونی قرار گرفته و حل منازعات املاک را نهایت بغرنج ساخته است.

کار اضافی و جانبی و یا مبادرت به اخذ رشوه و اختلاس میسازد. لذا، دولت بخاطر حفظ قیمت های مواد مورد ضرورت اولیه در سطح عادلانه آن، باید در بازار مداخله نماید و بمثابه یکی از طرفین عمده معاملات باعرضه همین اجناس، باسکتور خصوصی به رقابت پردازد. بهترین راه این مداخله، توزیع رایگان مواد مورد ضرورت اولیه به معلمان، مامورین و کارمندان دولت از طریق کوپون بوده است. توزیع رایگان مواد مورد ضرورت اولیه توأم با بلند بردن معقول و مناسب معاشات، از بلند رفتن قیمت های مواد مذکور در بازار جلوگیری میکند و بر قیمت کالا های دیگر در بازار نیز به نفع مستهلکین تاثیر مثبت وارد مینماید. با بهتر شدن زنده گی معلمان، مامورین و کارمندان دولتی، کیفیت کار بالا رفته و یکی از عوامل عمده فساد اداری از بین میرود.

ث - مسأله بی سرپناهی :

بی سر پناهی یکی از پرابلم های عمده افغانستان امروزی به شمار میرود. تخریب روستاها و به ویژه شهرها در جریان جنگ های داخلی و بازگشت ملیونها مهاجر افغان، که در این سه دهه هر خانواده آنها به چند خانواده مستقل از دیاد یافته، بی سرپناهی را به یک معضله عمده اجتماعی مبدل ساخته و خواهان توجه هرچه عاجلتر دولت است. حکومت باید با مشخص ساختن هرچه عاجلتر ماسترپلان شهر کابل و شهرهای دیگر افغانستان و آغاز پروسه تطبیق آن از چور و چپاول زمینهای دولتی و ملکیت های عامه و فروش غیرقانونی و خود سرانه آنها جلوگیری نماید و از طریق توزیع نمرات زمین و فروش آپارتمان ها به اقساط دارای ربح پائین به مستحقین، به مشکل بی سر پناهی خاتمه دهد.

ج - مسأله ملکیت ها :

در طول تاریخ، اقتصاد افغانستان، عمدتاً به سکتور های زراعت و مالداري استوار بوده و به همین مناسبت، مسائل مربوط به ملکیت و مناسبات ارضی از اهمیت ویژه یی

ح - بیکاری :

در افغانستان امروز ۲/۵ میلیون بیکاراند که بیشتر از ۳۰ درصد افراد قادر به کار جامعه افغانی را تشکیل می‌دهد. از بین رفتن انفرسترکچر اقتصادی و مهارت‌های کاری در جنگ‌های ۲۵ ساله داخلی، و کندی آهنگ رشد اقتصادی و همچنین بازگشت کتله وی مهاجرین به کشور از عوامل عمده موجودیت ارتش عظیم بیکاران در افغانستان می‌باشد. مداخله دولت در پروسه اعمار انفرسترکچر اقتصادی که در نتیجه آن زمینه برای سرمایه گذاری‌های گسترده متشبتین داخلی و خارجی مهیا و آهنگ رشد اقتصادی چند برابر خواهد شد و همچنین تربیه کارگران ماهر از طریق ایجاد شبکه وسیع تخنیکم‌ها و سازماندهی کورسهای قصیرالمدت و طویل‌المدت - از وسایل عمده محو بیکاری در افغانستان می‌باشد.

خ - مسأله مهاجرین، عودت کنندگان و بیجا شده گان:

بحران مزمن سیاسی و تحولات دولتی سه دهه اخیر افغانستان، توأم با مهاجرت های بدون وقفه اقشار مختلف مردم به ویژه روشنفکران به خارج از کشور بوده است. این مهاجرت های موجی، زمانی وسیع و کتله یی و زمانی محدود و آرم بوده که در آن چند مرحله را میتوان مشخص نمود .

کودتای ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ (۱۷ جولای ۱۹۷۳) محمد داود، انگیزه مهاجرت محدود عده یی از روشنفکران مربوط به خانواده سلطنتی به خارج و عمدتاً به اروپا و ایالات متحده امریکا گردید. در میان آن ها برخی از تکنوکراتها و متخصصین ملکی و نظامی دستگاه دولتی که نمیتوانستند با کودتا سازش نمایند و یا پارینه مناسبات سرد با محمد داود داشتند، نیز شامل بودند.

بعد از کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ (۲۷ اپریل ۱۹۷۸) در زمان زمامداری نور محمد ترکی و حفیظ الله امین، انبوهی از مردم و روشنفکران غیر وابسته - معلمان، استادان،

- پرابلم چراگاه ها که قبلا هم عامل تشنج و منازعات قومی میگردید، در این ربع اخیر قرن چنان پیچیده شده است، که حل عادلانه آن به درایت و جدیت فوق العاده یی نیاز دارد. ساحات مورد استفاده عنعنوی اهالی محلی و کوچی از چراگاه ها، دستخوش تغییرات غیر قانونی و خود سرانه گردیده است. عدم توجه جدی به این معضله به مفهوم حفظ یکی از عوامل عمده نا آرامی و تشنجات دایمی در جامعه خواهد بود.
- بی زمینی و کم زمینی توأم با قلت آب و خشک سالیها، یکی از عوامل عمده فقر، تشنجات اجتماعی و عدم استفاده عنعنوی از زمین و ترویج کشت کوکنار بوده است.
- فساد اداری در دهه اخیر وبه ویژه بعد از سقوط طالبان چنان گسترش یافته که نظیر آن در طول تاریخ افغانستان به مشاهده نرسیده است. این پدیده مهلک اعتماد مردم را از محاکم و نظام حقوقی افغانستان، بخاطر حل منازعات املاک، سلب نموده و باعث نارضایتی گسترده مردم از دولت گردیده است.
- دفاتر و اسناد املاک مورد دستبرد و جعلکاری قرار گرفته و در بعضی محلات از جانب زور گویان بکلی از بین رفته اند.
- عواید دولت از املاک نهایت پائین آمده و در برخی موارد، مالیات بر املاک به هیچ مبدل شده است. در حالیکه این ساحه باید یکی از منابع خوب عایداتی دولت گردد.
- به عقیده من فروش ملکیتهای دولتی و بخصوص زمینهای دولتی در مطابقت با برنامه رشد زراعت و صنعت - یکی از منابع بزرگ عواید دولتی خواهد بود، کاری را که تفنگ بدستان بصورت غیرقانونی انجام میدهند و باید جداً از آن جلوگیری صورت گرفته و مرتکبین این جرایم مورد تعقیب عدلی قرار گیرند.
- طرح فشرده برنامه حل دشواریهای ملکیت، مسائل مربوطه و پایه حقوقی آن از جانب من مستقلانه ارائه خواهد شد.

شهرهای افغانستان جریان داشته و نتیجه آن ویرانی دهات و قصبات، تلفات روستائیان و از بین رفتن دارایی های منقول و غیر منقول آنها شد. در فرجام بخش اعظم ساحه روستایی افغانستان میان گروه های مختلف تنظیم های جهادی تقسیم گردید.

بعد از سقوط دولت دوکتور نجیب الله، تنظیم های جهادی در رقابت و مخاصمت با یکدیگر، جنگ را از روستاها به مراکز ولایات و شهرها، که تا آن زمان سالم باقی مانده بودند، کشانیدند و به زودی اکثریت آن ها را تخریب کردند. از آن جمله شهر کابل و بنا های تاریخی آن به مخروبه یی مبدل گردید. تعداد قابل ملاحظه شهروندان کابل و شهر های دیگر افغانستان، زخمی، معیوب و یا کشته شدند و یا در نتیجه این جنگها مساکن خود را از دست دادند.

این پدیده درسالهای ۱۳۷۰ (۱۹۹۱) عامل بروز موج کتلوی ووسیع مهاجرت شهریان، روشنفکران غیر وابسته و به خصوص اعضا و هواداران حزب وطن گردید. اکثریت قاطع این مهاجرین به پاکستان، ایران و جمهوری های اتحاد شوروی سابق کوچیدند و عده یی هم از این کشورها و یا مستقیماً از افغانستان به کشورهای دور دست مهاجرت نمودند.

از کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ (۲۷ اپریل ۱۹۷۸) تا سقوط رژیم طالبان بیجا شدن های خانواده ها در داخل و یا مهاجرت اقشار مختلف جامعه و توده های مردم، چنان مقیاس گسترده یی را به خود گرفت که در تاریخ شش هزار ساله افغانستان سابقه نداشت و تعداد آن ها تا سقوط رژیم طالبان به بیشتر از شش میلیون رسید.

بعد از تشکیل اداره موقت در جدی سال ۱۳۸۰ (سپتمبر ۲۰۰۱) و آغاز مساعدت های گسترده جامعه جهانی به افغانستان پروسه عودت مهاجرین به شکل کتلوی آغاز گردید. تا اواخر سال ۱۳۸۵ (اوایل ۲۰۰۷) تعداد مجموعی عودت کنندگان که اکثریت آنها از پاکستان و ایران بودند به بیشتر از چهار میلیون رسید.

فرهنگیان دیگر و متخصصان رشته های مختلف و تکنوکرات های با تجربه، کشور را ترک گفتند و عمدتاً به پاکستان، ایران، کشورهای اروپایی، ایالات متحده امریکا، هند و کانادا مهاجرت کردند. بر خورد افراطی و دور از واقعیت های جامعه افغانی در تحقق فرامین و ریفورم ها، زندانی کردن ها، شکنجه و اعدام های بدون محاکمه و سرکوب مخالفین با استفاده از نیروهای نظامی، به شمول نیروهای هوایی، نارضایتی گسترده را در میان اقشار مختلف مردم افغانستان بوجود آورد. هزارها تن روشنفکران غیر وابسته و مربوط به جناح پرچم و حتی عده یی از دگراندیشان جناح خلق حزب دموکراتیک خلق افغانستان نیز از جانب زمامداران نوین بدون محاکمه به قتل رسیدند و یا بیرحمانه شکنجه و زندانی شدند. این اقدامات عامل طولانی شدن موج مهاجرت های مردم افغانستان و قوت هرچه بیشتر آن گردید.

در زمان زمامداری ببرک کارمل و سالهای اول ریاست جمهوری دوکتور نجیب الله مهاجرت مردم به شمول روشنفکران بدون وقفه ادامه پیدا کرد. اما این پروسه با شتاب سابق نبود و محدود تر و آرام تر جریان داشت.

در آستانه خروج کامل قوای نظامی اتحاد شوروی در ۲۶ دلو ۱۳۶۷ (۱۵ فبروری ۱۹۸۹) از افغانستان، موج نوین مهاجرت مردم، به خصوص روشنفکران وابسته به دولت به خاطر ترس از سقوط حکومت دوکتور نجیب الله، به پیمانانه محسوس بالا رفت، که بعد از دفاع موفقانه ارتش دولتی از جلال آباد در ماه حمل ۱۳۶۸ (مارچ ۱۹۸۹) و حفظ حاکمیت دولتی بر اکثریت شهرها و مراکز ولایات کشور، این پروسه دوباره محدود و آرام گردید.

در آستانه سقوط حکومت دوکتور نجیب الله تعداد مجموعی مهاجرین افغان در کشورهای مختلف جهان در حدود سه میلیون تخمین زده میشود.

جنگهای سال های ۱۳۵۸ - ۱۳۷۱ (۱۹۷۹ - ۱۹۹۲) عمدتاً در روستاها و اطراف

بیجا شده گان، مورد حمایت و مساعدت دولت قرار گیرند. نکات اساسی این ستراتیژی چنین خلاصه میشود:

- افغانانی که در این سه دهه به کشورهای مختلف مهاجرت نموده اند، در مطابقت با بند (۵) ماده (۴) و بند (۲) ماده (۳۹) قانون اساسی افغانستان، افغان شناخته شده، از تابعیت محروم نمیگردند و دولت مکلف به حمایت از حقوق آن ها در خارج از کشور است.

بازگشت مهاجرین به کشور، باید داوطلبانه و بدون اعمال فشار باشد. در شرایط کنونی، که هنوز امنیت کامل در سراسر افغانستان وجود ندارد، هیچ کشور جهان در مغایرت با فقره (۱) ماده (۱۴) اعلامیه جهانی حقوق بشر، حق ندارد، مهاجرین افغان را وادار به عودت به وطن شان سازد. وزارت خارجه و مقامات دیگر دولتی از طریق نمایندگی های خارجی خویش، مکلف اند، تا با استفاده از تمام وسایل مشروع، از چنین شیوه های نادرست برخورد با افغان ها در خارج از کشور، جلوگیری نمایند.

- عودت کامل مهاجرین، ارتباط متقابل و ناگسستنی با حل دشواری آن هایی دارد که بعد از سقوط رژیم طالبان در این چهار سال ونیم، به وطن عودت نموده اند. مهاجرینی که داوطلبانه به وطن عودت نموده اند و تعداد آن ها به بیش از چهار میلیون تن میرسد، با انبوهی از مشکلات و عمدتاً با دشواری هاییکه فوقاً تذکر رفت، مواجه گردیده اند. برای حل این مشکلات، قبل از همه باید هرچه زود تر پروگرام امنیت و اصلاحات اداری، که به گونه تیزس ها و نهایت فشرده در این برنامه قبلاً مطرح شده است، عملی گردند. بدون جمع آوری سلاح و اصلاحات عمیق اداری که در حل عادلانه مسأله ملکیت مساعدت خواهد کرد، دولت هیچگاه قادر نخواهد شد، تا مصئونیت عودت کننده گان را تأمین نماید و جلو غصب ملکیت ها و دارایی های آن ها را توسط تفنگ بدستان و زور گویان بگیرد.

نیرومندی دولت مرکزی و از بین رفتن تعدد مراکز قدرت، زمینه تطبیق یکسان و بدون تبعیض قانون را بر همه شهروندان میسر خواهد ساخت و ریفرم عمیق سیستم عدلی -

عودت مهاجرین توأم با مطرح شدن پروبلم های سابقه و پدید آمدن ده ها دشواری جدید بوده است که عمده ترین آنها چنین خلاصه میشوند:

۱- غصب دارایی های منقول و ملکیت های غیر منقول مهاجرین در غیاب آنها توسط قوماندانان و ملیشه های مربوط به تنظیم های مختلف جهادی.

۲- خرید و فروش ملکیت های مهاجرین بر مبنای ترتیب و تهیه اسناد جعلی، با استفاده از ادارات دولتی.

۳- بی زمینی و کم زمینی روستائیان، که در این زمان بیشتر از دو دهه، به تعداد نفوس آنها افزوده شد و بجای یک خانواده مهاجر، به طور متوسط سه، چهار خانواده عودت کردند که این واقعیت به مشکل بی زمینی شدت هرچه بیشتری بخشید.

۴- تخریب زیربنای اقتصادی در جنگ های ۲۵ ساله، عدم موجودیت امنیت کامل و در نتیجه فقدان اقلیم مناسب سرمایه گذاری و پائین آمدن ظرفیت ها بخاطر عدم موجودیت مهارت های کاری، عامل بلند بودن سطح بیکاری افراد قادر به کار در میان عودت کنندگان گردیده است.

۵- فقدان سرپناه بخاطر ازدیاد نفوس و همچنین تخریب مساکن مهاجرین در جنگ های داخلی در مناطق اصلی شان، موجب تمرکز عودت کنندگان در شهر ها و به ویژه پایتخت کشور گردیده است.

۶- ضعف دولت مرکزی و تعدد مراکز قدرت باعث غصب ملکیت های اقلیت های قومی در برخی مناطق، و از آن جمله شمال کشور، از جانب قوماندانان و ملیشه های نظامی مربوط به تنظیم های مختلف جهادی گردیده است. در نتیجه، هزار ها خانواده وادار به ترک خانه و زادگاه خویش شده و به مناطق دیگر کشور پناه برده و ارتش بزرگ بیجا شدگان را تشکیل داده اند.

حل دشواری های فوق، ضرورت به طرح یک ستراتیژی جداگانه دارد، تا مطابق به یک تقسیم اوقات زمانی و با مشخص ساختن اولویت ها، مهاجرین، عودت کنندگان و

این معضله توجه نمود و در اخیر قرن ۱۹ بیشتر از ۶۳ هزار خانواده کوچی را در نواحی اندخوی، شبرغان و سرپل مسکون ساخت. از نیمه دوم سالهای ۴۰ قرن بیستم تعداد قابل ملاحظه کوچی ها در هزاره جات و مناطق دیگر کشور نیز جاگزین شدند. در سالهای ۱۳۱۸ - ۱۳۴۰ (۱۹۳۹-۱۹۵۱) بیشتر از ۶ هزار خانواده کوچی در ولایات قطغن و مزار شریف از جانب حکومت محمد ظاهر شاه مسکون گردیدند.

در نیمه دوم سالهای ۴۰ دولت افغانستان با ایالات متحده امریکا موافقت نامه یی را به امضا رسانید، که بر مبنای آن کمک های کمپنی موریسن کنودسن را به خاطر احداث شبکه آبیاری مناطق غربی کشور جلب نمود. حکومت محمد ظاهر شاه قبل از این موافقه، پلان مسکون ساختن ۷۰۰ هزار کوچی را در زمین هایکه باید جدیداً تحت زرع قرار میگرفت، طرح نمود. این پلان که باید در پروژه وادی هلمند و ارغنداب تطبیق میشد، روی کاغذ باقی ماند. زیرا به تعدادی از خانواده های کوچی در این مناطق زمین هم داده شد، و اما به مناسبت عدم مساعدت های دولت، مجبور به ترک آن نواحی گردیدند. در دوران حکومت ده ساله محمد داود ۱۳۳۲-۱۳۴۲ (۱۹۵۳-۱۹۶۳) توجه دولت بار دیگر به مساله کوچی ها معطوف گردید و عده یی از پروژه های نواحی مختلف کشور از قبیل پکتیا، کتواز، کنر، وغیره بعداً در طرح سومین پلان پنجساله رشد اقتصادی و اجتماعی افغانستان، به هدف آماده ساختن شرایط مناسب برای مسکون ساختن یک عده از کوچی ها در این مناطق گنجانیده شدند. این طرح ها نیز نتیجه لازمی به بار نیاورد. در سالهای ۶۰ مساله کوچی ها هنوز هم حادثر گردید. زیرا از جانبی پروسه طبقه بندی در قبایل کوچی تعمیق هر چه بیشتری پیدا نمود و از جانب دیگر اراضی مزروعی با گذشت هر سال توسعه یافته، ساحه علفچرها محدود تر میگردد. بعد از سقوط رژیم سلطنتی در سال ۱۳۵۲ (۱۹۷۳)، حکومت جمهوری توزیع زمین به کوچی ها را، در کنار دهاقین بی زمین و کم زمین، در قانون اصلاحات ارضی تسجیل نمود. ولی حکومت محمد داود به تحقق آن موفق نگردید.

قضایی کشور، اعتماد مردم را دوباره بر دولت جلب و عدالت را برقرار خواهد کرد.

تطبیق اصلاحات ارضی از طریق اعمار شبکه های آبیاری و مزروع ساختن زمین های دولتی و توزیع آنها به کوچی ها، دهاقین بی زمین و کم زمین و به ویژه عودت کنندگان، مشکل بیکاری و تقاضای خانواده های روستایی را به زمین از بین خواهد برد. همچنین مشکلات ملکیت، بی سرپناهی و بیکاری عودت کننده گان، توأم با شهروندان دیگر، بادر نظر گرفتن و عملی نمودن پیشنهادات قبلاً طرح شده در این برنامه، حل خواهند شد.

- معضله بیجا شده گان نیز ناشی از ضعف دولت مرکزی و حاکمیت تفنگ در افغانستان میباشد. در صورت تأخیر در تحقق این برنامه، دولت نه تنها قادر به حل مشکلات عودت کننده گان و بیجا شده گان نخواهد شد، بلکه بحران دولتی (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی) در کشور هرچه بیشتر گسترش پیدا خواهد کرد.

د - مسأله کوچی ها :

به اساس ارقام سال ۱۳۵۸ (۱۹۷۹) احصایه مرکزی، تعداد مجموعی کوچی های افغانستان به ۲ میلیون و ۴۷۲ هزار تن میرسید. از جمله تمام ولایات کشور، زیاد ترین کوچی ها در ولایات غور، کابل، هرات، بادغیس، جوزجان، سمنگان، بغلان، و فاریاب متمرکز گردیده بودند. علت اساسی آن - شرایط مناسب مالداري، و فور چراگاه ها و علفچرها در ولایات مذکور میباشد. طبق آمار سال ۱۳۵۸ احصایه مرکزی، کوچی ها پشتون به یک میلیون ۴۷۰ هزار تن ۵۸.۸ درصد مجموع کوچی ها میرسید. بقیه کوچی ها مربوط به اقوام چهار ایماق، ازبک، هزاره، روخسانی، براهوی، عرب، مغل، گوجر، جت، ترکمن، پشه یی، و حبش بوده اند.

مسأله بادیه نشینی و مسکون ساختن کوچی ها یکی از عمده ترین پروبلم های اجتماعی - اقتصادی، جامعه افغانی بوده است. برای بار اول امیر عبدالرحمن خان به حل

حل معضله کمبود زمین، امکان پذیر خواهد بود. در عین زمان دولت باید به دهاقین در رفع احتیاجات شان به تخم بذری، کودکیمیای، ادویه ضد امراض نباتی و حیوانی و کشت بدیل مساعدت نماید. این مساعدت ها باید از طریق ایجاد صندوق ویژه انکشاف زراعتی و گسترش شبکه نماینده گی های آن در ولایات کشور و کریدت های بدون ربح آنها به کشاورزان سازماندهی گردد.

ر - متقاعدین:

متقاعدین در افغانستان یکی از محرومترین قشر جامعه افغانی را تشکیل میدهند. افرادی که همه عمر توانمند خویش را به خدمت وطن وقف نموده اند، در سالخورده گی فراموش گردیده و از حداقل امکانات زنده گی محروم اند. دولت باید هرچه زودتر به حل این معضله توجه جدی نماید.

در شرایط بعد از سه دهه جنگ و از بین رفتن اسناد و آرشیف ها، تقسیم متقاعدین به کتگوری های مختلف و درجه بندیهای آنها به خاطر پرداخت حقوق تقاعد بر مبنای سطح معاشات قبل از تقاعد و سالهای کار آنها، نهایت دشوار است. لذا در ارتباط به این مسأله در سه جهت باید کار صورت گیرد:

۱- فعلاً برای تمام متقاعدین، معاشی پرداخته شود که حداقل احتیاجات آنها را به امتعه مورد نیاز اولیه رفع نماید.

۲- برنامه یی برای تفکیک متقاعدین به اساس مقدار معاش قبل از تقاعد و سالهای کارشان طرح و در مدت سه سال تطبیق گردد، تا بر مبنای آن متقاعدین حقوق متفاوت ماهوار خویش را به دست آورند و عدالت اجتماعی تامین گردد. در این حالت نیز باید حقوق هیچ متقاعد کمتر از سطحی نباشد که احتیاجات آنها را به امتعه مورد نیاز اولیه رفع نماید.

۳- برای افرادی که هنوز تقاعد نکرده اند و در موسسات دولتی و غیر دولتی مشغول کاراند، باید با استفاده از تجارب کشورهای دیگر در مطابقت با شرایط افغانستان، نظام تقاعدی باز سازی گردد و در قانون جدید تسجیل شود.

بعد از کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ (۲۷ اپریل ۱۹۷۸)، جنگهای ویرانگر داخلی، امکان هر نوع سازندگی را به نابودی کشانید. بدین ترتیب، مسأله کوچی ها حل نشده باقی ماند و از رژیم های سابقه به حکومت رئیس جمهور حامد کرزی به میراث رسید.

حل مسأله کوچی هاتنها وتنها، از طریق ساکن شدن آنها میسر است. حکومت در این رابطه باید هر چه زودتر برنامه ویژه یی را طرح و در معرض اجرا قرار دهد. در این برنامه باید قبل از همه آمار دقیق کوچی ها و نیمه کوچی ها با مناطق کوچیدن آنها، در هنگام شمارش نفوس همه کشور بر مبنای توزیع تذکره، مشخص گردد. سپس پروژه هایی روی دست گرفته شوند، که در آنها با اعمار شبکه های آبیاری و مزروع ساختن زمین های بایر دولتی، در مناطق نزدیک به مسیر کوچیدن شان، زمینه توزیع زمین به کوچی ها و ساکن شدن آنها مساعد گردد.

علاوه بر آن در برنامه مذکور کوچی های مسکون شده در اراضی جدید باید برای حداقل پنج سال از پرداخت هر نوع مالیات بر اراضی و مواشی معاف گردند. همچنین در طول همین مدت دولت باید در رفع نیازمندی هایشان به تخم بذری، کود کیمماوی، و ادویه ضد امراض حیوانی و نباتی مساعدت نماید. بدینگونه، در قرن بیست و یکم، افغانستان بلاخره از زنده گی بدوی کوچیدن بخش قابل ملاحظه اتباع خویش نجات یافته، به حل یکی از پیچیده ترین و سرسخت ترین معضله های اجتماعی خویش موفق خواهد شد. حل مسأله کوچی ها به تسریع رشد اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی همه کشور مساعدت چشم گیری خواهد نمود.

ذ - مواد مخدر:

زرع، تولید و ترافیک مواد مخدر یکی از پرابلم های اساسی جامعه افغانی است. حل ریشه یی این معضله، از طریق جمع آوری کامل سلاح، از بین بردن تعدد مراکز قدرت و نیرومندی دولت مرکزی و تامین قانونیت در کشور و همچنین حل معضله بیکاری در روستاهای افغانستان از طریق انکشاف کشاورزی صنعتی و اصلاحات ارضی به خاطر

افغانستان باید با تمام کشورهای جهان و به ویژه کشورهاییکه در مبارزه علیه تروریسم، نیروهای ضددموکراسی و عقبگرا بامردم افغانستان مساعدت مینمایند، مناسبات خویش را گسترش دهد.

* * * *

همه این اقدامات بالا، عدالت اجتماعی را تامین وزمینۀ را برای انکشاف سریع اقتصادی - اجتماعی وفرهنگی کشور مساعد خواهد ساخت. در نتیجه، افغانستان در مدت کمتر از یک ونیم دهه، در تولید بسیاری از کالاهای مورد نیاز، به یک کشور متکی به خود، مبدل خواهد شد.

ششم - در ساحه سیاست خارجی :

بعد از حادثه ۲۱ سنبله ۱۳۸۰ (۱۱ سپتمبر سال ۲۰۰۱)، افغانستان در مرکز توجه جامعه جهانی قرار گرفته است. علاقه مندی جدی بسیاری از کشورهای جهان و بویژه کشورهای عضو پیمان ناتو و در راس ایالات متحده امریکا و همچنین جاپان استرالیا و دولتهای همسایه در ایجاد روابط حسنه با افغانستان و مساعدت در بازسازی آن، چانس بی نظیر و تاریخی را نصیب افغانستان نموده است. در حالیکه امکانات و ظرفیت های داخلی بخاطر استفاده اعظمی از این شرایط مساعد بین المللی در افغانستان جنگ زده وجود ندارد، قسمت اعظم موفقیتها کشور در صحنه جهانی بعد از سقوط رژیم طالبان، مرحون ابتکارات کشورهای خارجی و به خصوص ائتلاف ضد تروریزم بین لمللی بوده است. اکثریت کارمندان وزارت خارجه و از آن جمله نماینده گی های خارجی آن، افراد غیر حرفوی اند. تعداد زیادی از دیپلومات های تحصیل یافته و با تجربه افغانستان در مهاجرت زنده گی میکنند و یا در داخل کشور بیکار و یا هم در پست های فرعی و حاشیه وی قرار داده شده اند. وزارت خارجه مانند همه ماشین دولتی به بازسازی و اصلاحات عمیق اداری نیاز دارد. دیپلومات های حرفوی، کادرهای با تجربه و دانشمندان افغانی، تجارب کشورهای دوست را در کشورهای دیگر جهان با شرایط ویژه افغانستان مطابقت خواهند داد و مساعدت جامعه جهانی را در مبارزه با تروریزم و انکشاف اقتصادی اجتماعی و فرهنگی افغانستان را بر مبنای اولویت ها هر چه بیشتر هدفمند و ثمر بخش خواهند ساخت. باید از دیپلومات های افغانی در داخل و خارج از کشور هرچه زود تر دعوت به عمل آید تا در بازسازی وزارت خارجه و نماینده گی های آن در خارج سهم فعالی گرفته و با اجرای وظایف در ادارات آن، دین وطنی خویش را ادا نمایند.